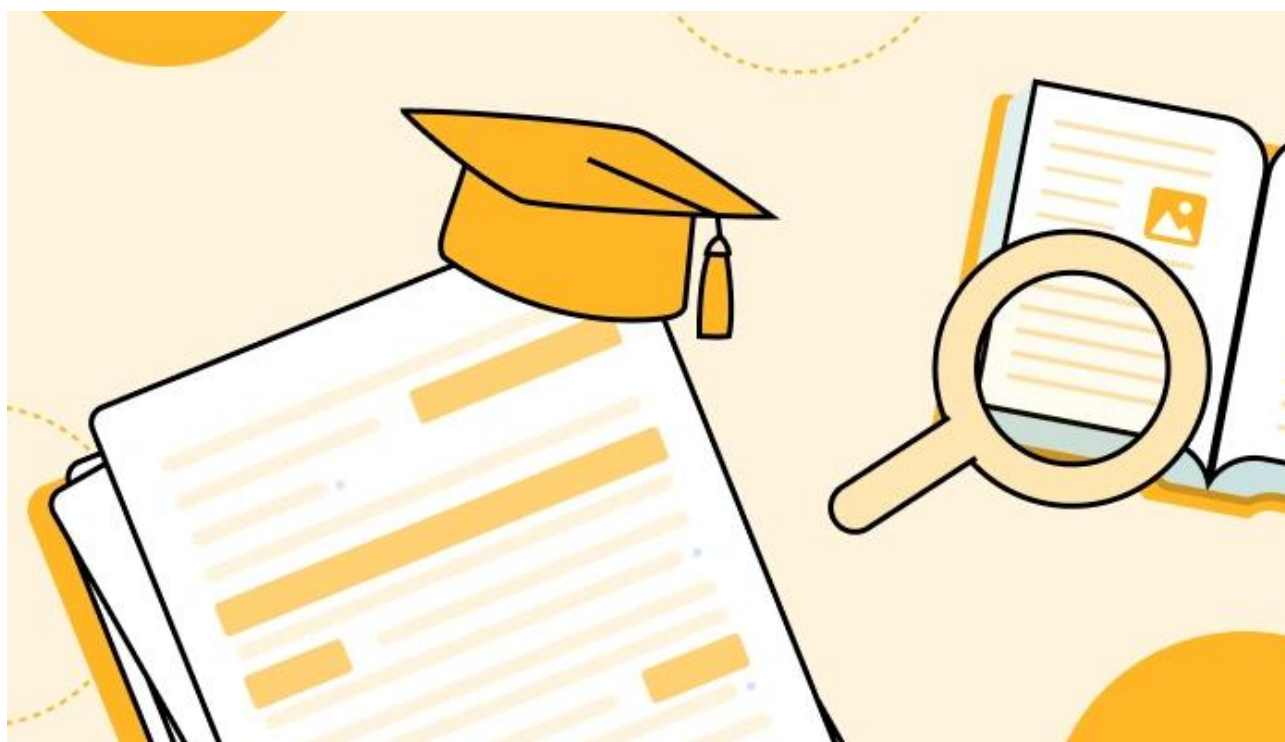

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

ENGLISH AND UKRAINIAN FOR ACADEMIC WRITING

Тлумачний словник термінів для академічного письма

Тернопіль - 2026

УДК 82:378(075.8)
Е 56

English and Ukrainian for Academic Writing: Тлумачний словник термінів для академічного письма та наукових досліджень. / уклад. : І.Р. Плавущька, Л.І Павленко, Н.І. Пасічник, А. В. Косенко, І.В. Беженар, Г. І. Шайнер, О.В. Барабаш, Т. Л. Дідковська, Ю. М. Мартиць, О.Ю. Мартиць, Л.А. Джиджора. Тернопіль : ТНТУ Івана Пулюя, 2026. 216 с.

Тлумачний словник містить ключові терміни та поняття освіти для академічного письма з педагогіки, перекладознавства та ортодонції, які тематично класифіковані і представлені у п'ятьох розділах. Окремо винесено список тематичної літератури. Словник призначений для аудиторної, індивідуальної та самостійної роботи студентів факультету іноземних мов освітньої програми “Англійсько-український переклад”, для студентів технічних і комп'ютерних спеціальностей та для майбутніх ортодонтів.

Укладачі:

Плавущька Ірина Ростиславівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Павленко Лариса Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови факультету гуманітарних наук Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Пасічник Наталія Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики перекладу, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Косенко Анна Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри лінгвістики та перекладу, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Беженар Ірина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри лінгвістики та перекладу, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Дідковська Тетяна Леонідівна - асистент кафедри іноземних мов природничих факультетів Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Шайнер Ганна Ігорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов технічного спрямування, ІГСН, Національний Університет «Львівська Політехніка».

Барабаш Олена Володимирівна - доцент кафедри іноземних мов гуманітарно-соціального спрямування, Національний університет “Львівська політехніка”.

Мартиць Юрій Миколайович – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячої стоматології, Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України.

Мартиць Остап Юрійович - стоматологічний факультет, Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України.

Джиджора Ліліана Анатоліївна – старший викладач кафедри української та іноземних мов, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя.

Рецензенти:

Баб'як Ж.В. – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри української та іноземних мов ТНТУ ім. І.Пулюя.

Федак С.А. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов ТНТУ ім. І.Пулюя.

Затверджено Науково-методичною радою Факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії (ФІС)

ТНТУ ім. Івана Пулюя, протокол № 3

*засідання науково-методичної комісії факультету
 комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії*

від 05 лютого 2026 року

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
АНГЛІЙСЬКИЙ АЛФАВІТ.....	5
УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ.....	6
 Тема 1. ACADEMIC WRITING	
GLOSSARY.....	7
Тема 2. GLOSSARY OF SCIENTIFIC RESEARCH TERMS.....	43
Тема 3. ENGLISH FOR ORTODONTIC	
RESEARCHES.....	55
Тема 4. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ З АКАДЕМІЧНОГО	
ПИСЬМА.....	110
Тема 5. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ ДЛЯ ПЕДАГОГІЧНИХ	
ДОСЛІДЖЕНЬ.....	129
Тема 6. ГЛОСАРІЙ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ	
ТЕРМІНІВ.....	156
Тема 7. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ	
ОРТОДОНТІЇ.....	183
 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	211
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	215

ПЕРЕДМОВА

Тлумачний словник містить ключові терміни та поняття освіти, перекладознавства та ортодонції для академічного письма та наукових розробок, які тематично класифіковані і представлені у сімох розділах. Окремо винесено список тематичної літератури. Словник призначений для аудиторної, індивідуальної та самостійної роботи студентів факультету іноземних мов освітньої програми “Англійсько-український переклад”, для студентів технічних і комп’ютерних спеціальностей та для майбутніх ортодонів.

Головна мета тлумачного словника – поглиблене оволодіння фаховою англійською мовою у галузі академічного письма та наукових досліджень.

Тематичний словник складається із семи тематичних розділів (**Academic writing glossary, Glossary of scientific research terms, Глосарій термінів з академічного письма, Глосарій термінів для педагогічних досліджень, Глосарій перекладознавчих термінів**).

При роботі над словником було використано матеріали енциклопедичних словників, тлумачних словників, Інтернет- та web-ресурсів. Терміни та поняття розміщені у словнику за алфавітним порядком, що дозволяє користувачам легко орієнтуватись у виборі потрібного матеріалу.

Тлумачний словник розрахований на викладачів, аспірантів, магістрів, студентів, програмістів.

АНГЛІЙСЬКИЙ АЛФАВІТ

<i>Aa</i> Aa [eɪ]	<i>Nn</i> Nn [en]
<i>Bb</i> Bb [bi:]	<i>Oo</i> Oo [əv]
<i>Cc</i> Cc [si:]	<i>Pp</i> Pp [pi:]
<i>Dd</i> Dd [di:]	<i>Qq</i> Qq [kju:]
<i>Ee</i> Ee [i:]	<i>Rr</i> Rr [a:]
<i>Ff</i> Ff [ef]	<i>Ss</i> Ss [es]
<i>Gg</i> Gg [dʒi:]	<i>Tt</i> Tt [ti:]
<i>Hh</i> Hh [eɪtʃ]	<i>Uu</i> Uu [ju:]
<i>Ii</i> Ii [aɪ:]	<i>Vv</i> Vv [vi:]
<i>Jj</i> Jj [dʒeɪ]	<i>Ww</i> Ww [ˈdʌblju:]
<i>Kk</i> Kk [keɪ]	<i>Xx</i> Xx [eks]
<i>Ll</i> Ll [el]	<i>Yy</i> Yy [waɪ]
<i>Mm</i> Mm [em]	<i>Zz</i> Zz [zed]

УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

<i>Aa,</i>	<i>Бб,</i>	<i>Вв,</i>	<i>Гг,</i>	<i>Ґґ,</i>	<i>Дд,</i>	<i>Ее,</i>	<i>Єє,</i>	
а	бе	ве	ге	ґе	де	е	є	
<i>Жж,</i>	<i>Зз,</i>	<i>Ии,</i>	<i>Іі,</i>	<i>Її,</i>	<i>Йй,</i>	<i>Кк,</i>	<i>Лл,</i>	
же	зе	и	і	ї	йот	ка	ел	
<i>Мм,</i>	<i>Нн,</i>	<i>Оо,</i>	<i>Пп,</i>	<i>Рр,</i>	<i>Сс,</i>	<i>Тт,</i>	<i>Уу,</i>	
ем	ен	о	пе	ер	ес	те	у	
<i>Фф,</i>	<i>Хх,</i>	<i>Цц,</i>	<i>Чч,</i>	<i>Шш,</i>	<i>Щщ,</i>	<i>ь,</i>	<i>Юю,</i>	<i>Яя</i>
еф	ха	це	че	ша	ща	м'який знак	ю	я

ACADEMIC WRITING GLOSSARY

Aa

- **Academic freedom**

The conviction that the freedom of inquiry by faculty members is essential to the mission of the academy as well as the principles of academia, and that scholars should have freedom to teach or communicate ideas or facts (including those that are inconvenient to external political groups or to authorities) without being targeted for repression, job loss, or imprisonment.

- **Academic Integrity**

Honesty and responsibility in scholarship. Students and faculty alike must obey rules of honest scholarship, which means that all academic work should result from an individual's own efforts.

- **Alternate views or perspectives**

Your argument is stronger when you acknowledge other points of view and explain why you are not persuaded by them (see also Counter argument).

- **Analyse**

The ability to analyse and evaluate information.

- **Annotate**

To put notes in a piece of writing in order to explain parts of it.

- **Argument**

A discussion or debate between people with different views, opinions etc.

- We can win this argument if we present the facts clearly.
- The party is involved in an argument over economic policy.

A reason or set of reasons that you use for persuading other people to support your views, opinions etc

- The Court of Appeal rejected her arguments.
- His main argument is stated in the opening chapter.

- **Argues**

To give reasons why you believe that something is right or true.

Successful economies, she argues, are those with the lowest taxes.

To discuss something with someone who has a different opinion from you.

The programme gives people a chance to argue their ideas.

- **Article**

A paper in an academic journal (see journal)

- **Assess**

To carefully consider a situation, person, or problem in order to make a judgment.

We tried to assess his suitability for the job.

To calculate what something costs or is worth.

Our agent will assess the value of your property.

- **Assessment Criteria**

The standards for an assessment task that are used for judging the quality of submitted work.

- **Attachment theory**

A psychological model that attempts to describe the dynamics of long-term and short-term interpersonal relationships between humans.

From: en.wikipedia.org/wiki/Attachment_theory

Bb

- **Bibliography**

A list of the books, articles etc that someone has used for finding information for a piece of work they have written.

- **Bibliographic entry**

A single item (or entry) including the details of a book, article etc. listed within a bibliography.

Cc

- **Caution**

Careful thought before accepting something as true Scientists have advised caution in interpreting these results.

treat something with caution: The evidence of police informants needs to be treated with caution.

- **Certainty**

The feeling of being completely sure about something with certainty: I can't tell you with any certainty what the outcome of the operation will be.

- **Chicago**

Chicago is a referencing style with two formats: 1) Notes and Bibliography (NB) 2) Author-Date. In this guide, we will be using the Chicago NB system which uses footnotes and endnotes and is common in the humanities, including literature, history, and the arts.

- **Clearcut**

Definite and easy to understand, recognize, or make a decision about.

The situation wasn't as clear-cut as he'd have liked.

- **Coherent**

In which all the different parts fit together in a sensible or pleasing way

The writer presents this complex character as a coherent whole.

- **Coherence**

The state of being coherent.

- **Cohesion**

A relationship between sentences or parts of a piece of writing that is shown by particular words or phrases.

- **Compile**

To make something such as a list or book by bringing together information from many different places. The database was compiled from statistics published by the Tourist Board.

- **Component**

One of the different parts that a machine or piece of equipment consists of.

Car components. An individual quality or feature of something. Try breaking the problem down into its separate components.

- **Concurs**

To agree with someone or something. We strongly concur with the recommendations of this report.

- **Conflicting**

Describes two or more things that cannot all be right or cannot all happen at the same time. The two men gave conflicting statements to the police. We have to balance the conflicting demands of making high quality but low cost products.

- **Consider**

To think about something carefully before making a decision or developing an opinion. She paused and considered for a moment. An important factor to consider when choosing a school is...

- **Controlling idea**

A thesis statement is a sentence or two that outlines what you will be arguing and shows the reader what your position is in relation to the title. It is the controlling idea in the essay, and everything you say will be dictated by it.

- **Controversy**

A disagreement, especially about a public policy or a moral issue that a lot of people have strong feelings about. The election ended in controversy, with allegations of widespread vote-rigging.

- **Convey**

To communicate ideas or feelings indirectly A good photograph can often convey far more than words. These results will enable us at least to convey a sense of progress.

- **Copyright**

The legal right to have control over the work of a writer, artist, musician etc. If you own the copyright on something, it is your intellectual property, and other people must pay you to broadcast, publish, or perform it.

- **Core collection**

The Core collection is a set of resources held in the Library. Items are due back the following day at 23:59, this includes Saturday and Sunday. Books can be renewed once after one 24hr period, after which they need to be returned and re-issued.

- **Correspond**

To be the same as something else, or very much like it If their statements correspond, we'll have no trouble.

- **Counter argument**

An argument or set of reasons put forward to oppose an idea or theory developed in another argument. The obvious counterargument to that dire prediction is that the recession has depressed earnings.

- **Counterpoint**

Something that produces a different effect from something else, especially in an interesting or attractive way.

- **Coverage**

Information about a range of things, for example in a book or course of education. The course offers good coverage of the subject.

- **Credible**

Able to be believed; convincing.

- **Criterion**

A standard that is used for judging something or for making a decision about something. Everyone whose qualifications meet our criteria will be considered.

- **Critical**

Consider something carefully and deciding what are the good and bad aspects
In his book, Laurence takes a critical look at modern life.

- **Critical analysis**

Considering and evaluating the claims made by the theorists, “experts”, official bodies, journalists etc that you have read, asking yourself if the basis of these claims is sound and whether they apply or are relevant to the situation you are examining.

- **Critical thinking**

The analysis and assessment of information about a subject in order to reach an objective judgement. Employers want people who use critical thinking skills at work.

- **Curated**

To select items from among a large number of possibilities for other people to consume and enjoy; applied to many areas including music, design, fashion, and especially digital media. Recapp wants to make it more convenient to read sports news curated around your favorite sports and teams.

- **Current**

Happening or existing now. Production is likely to remain at current levels.

There are several reasons for the current political situation.

Dd

- **Data**

Facts or information used for making calculations or decisions: can be followed by a plural verb in scientific English, in which case the singular is datum. The analysis was based on data collected in the field.

- **Defining**

To describe clearly and exactly what something is. No one has defined the scope of the project. The responsibilities of each team member need to be clearly defined. To explain the meaning of a word. Defining the word 'love' can be very difficult. Manual work is broadly defined as work that you do with your hands. To be a feature or quality that shows exactly what someone or something is like. It is his work that really defines him. The high winds that define a storm as a hurricane.

- **Directive**

A directive word in an essay title is a word which tells you to do something; e.g. analyse, discuss, evaluate.

- **Discipline**

A subject that people study, especially at a university.

- **Discursive essay**

A piece of formal writing which discusses a particular issue, situation or problem.

- **Discuss**

To talk about something with someone. We're meeting to discuss the matter next week. To write or talk about a subject in detail. The causes of stress have already been discussed in Chapter 3.

- **Dismiss**

To refuse to accept that something might be true or important The minister dismissed claims that he had accepted bribes. We should not dismiss these ideas just because they are unfamiliar.

- **Domain extension**

Extensions are categories of Internet domain names. There are several of them to choose from: .com represents the word "commercial," and is the most widely used extension in the world. Most businesses prefer a .com domain name because it is a highly recognized symbol for having a business presence on the Internet.

Ee

- **e.g.**

Abbreviation of for example.

- **Ebook**

A book published on the Internet.

- **etc.**

Abbreviation of etcetera, meaning "and other things", or "and so forth".

- **Effectively**

Used for saying what the situation really is, although its appearance or official description might be different. With Australia 24 points ahead at half-time, the game was effectively over.

- **Ejournal**

Scholarly journals or intellectual magazines that can be accessed via electronic transmission.

- **Elaborates**

To give more details or information about something. elaborate on: The police refused to elaborate on the circumstances of the arrest.

- **Empirical**

Based on real experience or scientific experiments rather than on theory.

- **Engage**

To attract and keep someone's interest or attention. A good radio script should be able to engage the listener.

- **et al.**

Used after a name to mean ‘and other people whose names are not mentioned’, especially people who have written a book together.

- **Evaluate**

To think carefully about something before making a judgment about its value, importance, or quality. The performance of each employee is evaluated once a year. The study will evaluate the long-term effects of exposure to radiation.

- **Evidence**

Facts or physical signs that help to prove something. Evidence shows that global warming is definitely occurring.

- **Explicit**

Said or explained in an extremely clear way, so that you cannot doubt what is meant an explicit statement/warning/threat explicit instructions/directions

- **Explore**

To examine or discuss a subject, idea etc thoroughly. We are exploring the possibility of taking legal action against the company. It is worth exploring other ways of dealing with this problem.

- **Export**

Transfer (data) in a format that can be used by other programs. The information can be exported to a database.

- **Expressly**

In a way that is clear and definite. The students were expressly forbidden to use the Internet for their research on this occasion. For a particular purpose. She came expressly to see you.

Ff

- **Feedback**

Comments about how well or how badly someone is doing something, which are intended to help them do it better. Marks and comments on assignments provide feedback to students.

- **First draft**

A version of something written or drawn (as an essay, document, or plan) that has or will have more than one version. I finished the first draft of my report.

- **Flow**

A way of talking or thinking in an easy natural way, without any pauses or difficulties. flow of: She kept up an easy flow of conversation throughout the journey. The phone rang, interrupting the flow of his thoughts.

- **Format**

The structure and design of a written document, for example the size and type of the letters and the width of the written area of the page.

- **Formative feedback**

Feedback 'for' learning to monitor student learning to provide ongoing feedback that can be used by instructors to improve their teaching and by students to improve their learning. More specifically, formative assessments: help students identify their strengths and weaknesses and target areas that need work.

Gg

- **Globalisation ‘**

The idea that the world is developing a single economy and culture as a result of improved technology and communications and the influence of very large multinational companies. The globalization of western culture. Critics of globalization staged a large demonstration.

- **Glossary**

A list of the difficult words used in a piece of writing or subject, with explanations of their meaning.

Hh

- **Hedging**

The use of words and phrases that make what you are saying less certain or definite
There is no hedging in Mrs. Doel's language – no 'if' or 'perhaps' or 'seems likely'.

- **Higher Education**

Education at a university or at a college of a similar level. Education at colleges that train people for particular jobs is further education.

Ii

- **i.e.**

Abbreviation of id est, and means in other words.

- **Identify**

To recognize something and understand exactly what it is. Several key problems have already been identified.

- **Illustrate**

To show what something is like, or to show that something is true. The following examples illustrate our approach to customer service. Miriam quoted three case studies to illustrate her point.

- **Impartial**

Not connected to or influenced by one particular person or group. Judges need to be impartial.

- **Incorporate**

To add or include something as a part of something else, for example as a part of an arrangement or a document. incorporate something into/in something: The Government incorporated this principle into the 1977 law.

- **Independent learning**

When an individual is able to think, act and pursue their own studies autonomously, without the same levels of support you receive from a teacher at school.

- **Indicates**

To express an intention, opinion, or wish in an indirect way. Both sides indicated a willingness to solve the problem. To show that something will happen, is true, or exists. A survey indicated that 89 per cent of people recycle paper.

- **Inference**

An opinion that you form about something that is based on information you already have. It's impossible to make inferences from such a small sample.

- **Inter-dependence**

Things that are interdependent are related to one another in such a close way that each one needs the others in order to exist. An increasingly interdependent global economy.

- **Interpret**

To explain the meaning of something We'll need some help to interpret all this data.

Jg

- **Jargon**

Special words and phrases that are only understood by people who do the same kind of work. Medical/legal/computer jargon.

- **Journal**

A magazine containing articles relating to a particular subject or profession. A scientific journal. A written record of your experiences in which you write about what happens every day.

- **Judge**

Form an opinion or conclusion about. A production can be judged according to the canons of aesthetic criticism.

Kk

- **Key text**

The main body of a printed or written work as distinct from commentary, notes, illustrations, etc. A book prescribed as part of a course of study. The topic or subject of a discussion or work.

Ll

- **Lacking**

If something important or useful is lacking, it does not exist or is not available.
Concern for passenger safety has, up till now, been sadly lacking.

- **Library Search**

Library Search is an online discovery tool. It is an extremely powerful resource which provides a single interface for finding all the information you need - books, ebooks, journals, articles, digital media and other types of resources. Library Search will be searching everything in the Library: all of the books and journals, plus the content available through the Library's databases and a huge index of article-level content, from ejournals, conferences, newspapers and more.

- **Line of reasoning**

A course of reasoning aimed at demonstrating a truth or falsehood; the methodical process of logical reasoning.

- **Literature**

Books or other printed information about a subject. Recent literature on cancer emphasizes the importance of diet.

Mm

- **Macro**

Large-scale; overall. The analysis of social events at the macro level.

- **Micro**

Extremely small: used with some nouns and ajectives. Microdot. Microchip.

- **Mind map**

A visual representation of hierarchical information that includes a central idea surrounded by connected branches of associated topics.

- **Mitigate**

Make (something bad) less severe, serious, or painful. Drainage schemes have helped to mitigate this problem. Lessen the gravity of (an offence or mistake). He would have faced a prison sentence but for mitigating circumstances.

Nn

- **N.B.**

Abbreviation for nota bene (‘note well’). Used for saying you should pay particular attention to the information that follows.

Oo

- **Objective**

Something that you plan to achieve, especially in business or work.

Objective of: I'm not sure I understand the objective of this exercise.

Main/primary/principal objective: The principal objective of the department is to identify market opportunities. Achieve an objective: The team has been successful in achieving challenging objectives.

- **Office hours**

Designated hours in which a tutor is available to students to have a conversation.

- **Originality**

The quality of being new, interesting, and different from anything that anyone has created before. Musical compositions of great originality.

- **Outlay**

The amount of money that you must spend in order to buy something or to start a new business or project. An initial outlay of over £300,000.

- **Outweigh**

To be more important, useful, or valuable than something else. The possible benefits outweigh the risks involved. Overuses To use something so much that it is no longer effective

- **Overview**

A description of the main features of something. Overview of: The book gives an overview of the period of French rule.

Pp

- **Paragraph**

A section of a piece of writing that begins on a new line and contains one or more sentences.

- **Paraphrase**

To express what someone else has said or written using different words, especially in order to make it shorter or clearer.

- **Persuade**

To make someone believe that something is true. Their argument failed to persuade me.

- **Persuasive**

Good at making people agree to do or believe what you want them to. a persuasive argument/case. He can be very persuasive.

- **Phenomenon**

An event or situation that can be seen to happen or exist. Violence in society is not a new phenomenon. Someone or something that is very impressive or surprising. Her new book is a publishing phenomenon.

- **Point**

An idea or opinion among a number of others. I disagree with you on a couple of important points.

- **Position**

An opinion about an important issue. No one was sure of his position on any issue.
The way that something is placed. I dragged myself into a sitting position.

- **Prevalent**

Very common in a particular place or among a particular group. This negative attitude is surprisingly prevalent among young boys.

- **Purpose**

The aim that someone wants to achieve, or that something is intended to achieve. I use my boat mainly for leisure purposes.

Qq

- **Qualify**

To add something to a statement in order to change it slightly or state the situations in which it is not true. I welcome the positive approach – perhaps I should qualify that by saying ‘the largely positive approach’ – adopted by the government. To become a member of a particular profession after a period of training or study. Andrew qualified as a teacher in 1995.

- **Query**

A question that you ask because you want information or because you are not certain about something. We have a number of queries regarding delivery.

- **Quotation**

Words from a book, play, film etc that you mention when you are speaking or writing. A famous quotation from the Bible.

Rr

- **Rationale**

The set of reasons that something such as a plan or belief is based on. What is the rationale for this approach to teaching reading?

- **Restate**

To say or write something again or using different words in order to emphasize it or make it clearer.

- **Reasoned**

Thought about and expressed in an intelligent sensible way.

- **Rebuttal**

A statement showing or saying that something is not true. When discussing the counter-argument in a discursive essay it is important to provide a rebuttal

- **Referencing styles**

There are very many different referencing styles used in academic study. They vary by discipline and Schools and departments at Sussex will expect you to use a recommended style. Although most styles require you to include the same information, depending on the style you have to present that information in different ways. On the Foundation Year the following referencing styles are recommended:

- Chicago footnotes for History
- MLA for literature
- Harvard style for MFM, Business and Social Sciences
- APA for Psychology

- **Refer**

To mention someone or something when you are speaking or writing.

She referred to the subject several times during her speech.

- **Reflective writing**

An analytical practice in which the writer describes a real or imaginary scene, event, interaction, passing thought, memory, form, adding a personal reflection (serious and careful thought) on the meaning of the item or incident, thought, feeling, emotion, or situation in his or her life.

- **Relative**

Having a particular quality when compared with something else. There was relative calm after the violence of the previous night. Considered in comparison with other similar things. The parents were discussing the relative merits of the local schools.

- **Relevance/Relevant (adjective)**

Directly connected with and important to what is being discussed or considered. Once we have all the relevant information, we can make a decision. Ignore that comment. It's not relevant.

- **Relevance (noun)**

The quality of being directly connected with and important to something else. I don't see the relevance of what you are saying.

- **Reliable**

Reliable information can be trusted to be accurate. How reliable are these statistics?

There turned out to be no reliable evidence of Mardell's guilt.

- **Reporting verbs**

A writer's academic voice, or argument, is made evident in the way they introduce and interpret the evidence that supports their points. One way you can do this is by selecting the verbs you use to introduce your sources with care. 'Reporting' verbs differ in terms of their strength; for example, 'to suggest' is much weaker, and more tentative, than 'to argue'. The two verbs convey very different pictures about how your chosen author sees his/her materials and research.

- **Resource**

Something that you can use to help you to achieve something, especially in your work or study. The Internet has become a valuable resource in schools. We have launched an appeal to set up a new library and resource centre.

- **Reverse outline**

Reverse outlining is a two-step, repeatable process to help you edit/revise your work:

1. In the left-hand margin write down the topic of each paragraph using as few words as possible. These notes should tell you if each paragraph is focused and clear.
2. In the right-hand margin write down how the paragraph topic advances the overall argument of the essay. These notes allow you to follow the logic of the essay, making it easier for you to analyse or discuss later.

- **Revision**

The process of changing, improving, or making additions to something such as a plan, law, or piece of writing. He intends to undertake a major revision of the constitution. The work of studying for an examination. I can't go out – I've got to do some revision for my exams.

Ss

- **Sentence outline**

A plan for your essay. Instead of being in note form, a sentence outline generally consists of full sentences.

- **Significant**

Very important. Davis was one of the most significant musicians of the last century.
There's been some significant progress.

- **Signpost**

In a presentation, words and phrases that tell the listener what has just happened, and what is going to happen next to guide the listener

- **Skills hub**

A website showing you all the resources at Sussex that can help you to develop your skills - www.sussex.ac.uk/skillshub

- **Source**

A person, place, or thing that provides something that you need or want.

Books, journal articles, websites are sources of evidence to support the argument you are making in your essay.

- **Standpoint**

A way of considering something. From a saver's standpoint, high interest rates are a good thing.

- **Statistical sample**

Any function of observed data, especially one used to estimate the corresponding parameter of the underlying distribution, such as the sample mean, sample variance, etc Compare estimator, parameter.

- **Subject Guide**

Key resources relating to your specific discipline.

- **Substantiate**

To provide evidence that proves something. They were unable to substantiate their claims of government malpractice.

- **Succinct**

Expressed in a very short but clear way. A succinct set of instructions.

- **Supporting evidence**

For every claim you make in your writing, you will be required to prove your point. Your opinions and generalisations will need factual detail (evidence) to support them. Those supporting details may come from a number of different types of sources. From: <http://learninghub.une.edu.au/tlc/aso/aso-online/academic-writing/supporting-evidence.php>

- **Synonym**

A word that has the same meaning as another word. For example 'scared' is a synonym for 'afraid'.

- **Synonymously**

Having the character of synonyms or a synonym; equivalent in meaning; expressing or implying the same idea.

Tt

- **Target audience**

A particular group at which a product such as a film or advertisement is aimed. His stated target audience is children.

- **Taxonomy**

The process of organizing similar things, especially living things, into groups or types.

- Tentative
- Not definite, or not certain.
- A tentative agreement/deal

- **Term**

A word or phrase used for referring to something. A technical/medical/legal/scientific term. Darwin originally coined the term 'natural selection'. One of the periods of time into which the year is divided for students. What classes are you taking this term? How many weeks is it till the end of term?

- **Theoretical**

Based on theories or ideas instead of on practical experience; relating to theories or ideas. The course is designed to be practical rather than theoretical.

- **Thesis statement**

This is a sentence or two (often in the introduction) that outlines what you will be arguing and shows the reader what your position is in relation to the title.

- **Topic**

A subject that you write or speak about. There has been little research on this particular topic. She tried to think of another topic of conversation.

- **Topic sentence**

A sentence that expresses the main idea of the paragraph in which it occurs.

- **Turnitin**

Turnitin is the name of the software used at the University of Sussex for providing marks and feedback and checking for originality on text-based assessments. For more information, see the University guidance webpages for e-submission and e-feedback.

- **Tutor**

A member of teaching staff, including Teaching Fellows, Lecturers, Associate Tutors and Professors.

Uu

- **Unattributed**

(of a quotation, story, or work of art) not ascribed to any source; of unknown or unpublished provenance.

- **Underpin**

To be an important basic part of something, allowing it to succeed or continue to exist. The assumptions and beliefs that underpin our whole lives.

- **Unmediated**

Without anyone or anything intervening or acting as an intermediate; direct. History is not some unmediated story of events. It is a construct.

- **Unoriginal**

Lacking originality. An uninteresting and unoriginal essay.

- **Unpick**

To explain something complicated or confusing by dividing it into separate parts and looking at them in detail.

Vv

- **Viable**

Able to be done, or worth doing. The present system is simply no longer viable.

- **Vis-à-vis**

Compared to or relating to someone or something. Our students' marks are quite good vis-à-vis the national averages.

- **Vital**

Very important, necessary, or essential. He played a vital role in setting up the organization.

- **Voice**

The opinion or attitude (of the writer/speaker) The writer's voice is clearly discernible in their examination of the causes of the riots. The right or opportunity to express your opinions and influence what happens. The apartheid system left the majority of the population without a political voice. have a voice (in something): Parents should have a voice in any changes to the school curriculum. give voice to something (=express something publicly): Her article gave voice to the anger felt by many local people.

Ww

- **Weigh up**

To consider the good and bad aspects of something in order to reach a decision about it. Before buying weigh up the advantages and disadvantages of each type.

- **Wikipedia**

Wikipedia can be a useful starting point in your research. It is often worth following the links on a Wikipedia page to see if they lead you to other, potentially more reliable sources.

GLOSSARY OF SCIENTIFIC RESEARCH TERMS

Aa

- **Abstract**

A short summary of a research article, thesis, or academic paper. It summarizes the essential components of the work, including its purpose, methodology, results, and conclusions. Researchers often read abstracts to quickly assess whether a study aligns with their interests.

- **Analysis**

Interpreting data collected during a study. Researchers examine data to find patterns, relationships, and trends that can help them draw meaningful conclusions.

Cc

- **Case Study**

A case study delves deeply into a single subject, such as a specific individual, event, or situation.

- **Control Group**

In experimental research, a control group serves as a benchmark. Participants in this group do not receive the experimental treatment or intervention. Comparing the outcomes for both groups helps to remove inaccuracies introduced by the placebo effect or other factors aside from the thing being studied.

Dd

- **Descriptive Statistics**

Methods used to summarize and simplify data, such as percentages, frequencies, and averages.

- **Data Collection**

Gathering information for research through surveys, interviews, observations, or experiments.

- **Dependent Variable**

The variable in an experiment that's expected to change as another variable is intentionally altered.

Ee

- **Ethics**

Principles that guide research conduct, emphasizing integrity, respect for participants, and minimizing harm.

- **External Validity**

The extent to which a study's results can be applied to other populations or settings.

Hh

- **Hypothesis**

A statement about the relationship between variables that can be tested through scientific research.

li

- **Independent Variable**

A variable that is manipulated or controlled by researchers during a study.

L

- **Literature Review**

A piece of text that surveys existing research relevant to a specific topic and combines the results, analyzing published studies to identify gaps, trends, and areas that merit further investigation.

Mm

- **Meta-Analysis**

A combination of results from multiple studies addressing the same research question.

Pp

- **Pilot Study**

A small-scale preliminary study that tests out the methodology of the study and its feasibility before a larger study is conducted.

- **Peer Review**

When a group of experts evaluate a research article or proposal to assess its quality, validity, and significance. Rigorous peer review ensures the integrity and reliability of scientific knowledge.

Qq

- **Qualitative Research**

Research that focuses on understanding phenomena through detailed descriptions, observations, and interpretations. To conduct this type of research, experts use methods like interviews, focus groups, and content analysis. Qualitative research provides rich insights into complex human experiences.

- **Quantitative Research**

Research that involves collecting and analyzing numerical data. Some of the most common quantitative approaches are surveys, experiments, and observational studies.

ENGLISH FOR ORTODONTIC RESEARCHES

Aa

- **Active Treatment**

The stage of orthodontic treatment is when teeth are being moved and/or jaws aligned.

- **Adverse Event (AE)**

Any untoward or unfavorable medical occurrence in a clinical research study participant, including any abnormal sign (e.g. abnormal physical exam or laboratory finding), symptom, or disease, temporally associated with the participants' involvement in the research, whether or not considered related to participation in the research.

- **Advanced periodontitis**

The most severe form of gum (periodontal) disease. It is a chronic infection of the gums caused by accumulation of plaque under the gum line. The plaque contains bacteria that produce toxins that destroy the soft tissue and bone that hold teeth in place. Pockets (spaces between the gum and the teeth) appear and deepen. Gums recede, and bone dissolves. Teeth can become loose and may have to be removed.

- **Aligners**

Clear, thin, removable trays that are formed to fit an individual's teeth and are used to straighten teeth. Patients are responsible for insertion and removal.

- **American Association of Orthodontists (AAO)**

The AAO is a professional association of educationally qualified orthodontic specialists who create healthy, beautiful smiles for their patients. The AAO only admits orthodontists as members. Orthodontists first graduate from dental school and then complete an additional two to three years of education in the orthodontic specialty at accredited orthodontic residency programs. Selecting an AAO member for orthodontic care is your assurance that the doctor is an orthodontist.

- **Anterior**

Front.

- **Appliances**

Any device used by an orthodontist, attached to the teeth or removable, designed to move the teeth, change the position of the jaw, or hold the teeth.

- **Arch**

Upper or lower jaw. The “dental arch.”

- **Archwire**

The metal wire that is attached to the braces and used to move the teeth.

- **Attachments**

The tooth-colored “bumps” are placed on teeth during clear aligner treatment. They help move the teeth while a patient wears aligners. They are removed once treatment is complete.

Bb

- **Band**

A metal ring, usually on a back tooth, that is cemented to a tooth for strength and anchorage.

- **Baseline**

The initial time point in a clinical trial that provides a basis for assessing changes in subsequent assessments or observations. At this reference point, measurable values such as physical exam, laboratory tests, and outcome assessments are recorded.

- **Bias**

A point of view or preference which prevents impartial judgment in the way in which a measurement, assessment, procedure, or analysis is carried out or reported.

- **Bite**

How top and bottom teeth come together. Ideally, each tooth meets its opposite tooth in a way that promotes functions such as biting, chewing and speaking. A bad bite is called a malocclusion. The goal of orthodontic treatment is to create an individualized healthy bite (ability to bite, chew, speak). Additionally, when teeth and jaws are in proper positions, it creates a pleasing appearance.

- **Blue Grass Appliance**

Used to help in the correction of a tongue thrust. Helps the patient retrain the tongue when swallowing, and can help correct an open bite.

- **Board-Certified Orthodontist**

An orthodontist who has completed the American Board of Orthodontics Specialty Certification exams. A board-certified orthodontist is known as a Diplomate of the American Board of Orthodontics. The American Board of Orthodontics is the only orthodontic specialty certifying board that is recognized by the American Dental Association. Board certification is voluntary for orthodontists.

- **Braces**

A word commonly used to describe a fixed orthodontic appliance, usually consisting of brackets, bands and wires.

- **Bracket**

The small metal, ceramic, or plastic attachment is bonded to each tooth with a tooth-colored adhesive. The bracket has a slot that the orthodontic wire fits into. Also known as a “brace.”

- **Bridge**

A replacement for a missing natural tooth/teeth that fills the opening between adjacent teeth. Most often, the existing adjacent teeth receive crowns and a prosthetic (false) tooth is attached to the crowns. This restores function, provides a good appearance, and maintains the shape of the face. Bridges do not last forever, eventually this will require replacement.

- **Brushing**

Brushing the teeth is part of an individual's daily home dental care. Patients with braces should follow the orthodontist's instruction on how often to brush.

- **Bruxism**

Grinding of the teeth, usually during sleep. Bruxism can cause abnormal tooth wear and may lead to pain in the jaw joints, facial and/or neck muscles and difficulty opening and closing the mouth.

- **Buccal**

A term orthodontists use to describe the cheek side of the back teeth in both jaws

.

- **Buccal Tube**

A small metal part of the bracket is welded to the cheek side of the molar band. The tube may hold an archwire, lip bumper, headgear, facebow or other type of appliance an orthodontist may use to move the teeth.

Cc

- **Cephalometric Radiograph**

A side view x-ray of the head.

- **Case Report Form (CRF)**

A printed, optical, or electronic (eCRF) document designed to capture all protocol-required information for a study.

- **Coordinating Center (CC)**

A group organized to coordinate the planning and operational aspects of a multi-center clinical trial. CCs may also be referred to as Data Coordinating Centers (DCCs) or Data Management Centers (DMCs).

- **Clinical Research or Study Coordinator (CRC)**

An individual that handles the administrative and day-to-day responsibilities of a clinical trial and acts as a liaison for the clinical site. This person may collect the data or review it before it is entered into a study database.

- **Clinical Research – NIH defines clinical research as**

Patient-oriented research. Research conducted with human subjects (or on material of human origin such as tissues, specimens and cognitive phenomena) for which an investigator directly interacts with human subjects. Excluded from this definition are in vitro studies that utilize human tissues that cannot be linked to a living individual. Patient-oriented research includes: (a) mechanisms of human disease, (b) therapeutic

interventions, (c) clinical trials, or (d) development of new technologies. Epidemiologic and behavioral studies. Outcomes research and health services research.

- **Clinical Trial**

NIH defines a clinical trial as a research study in which one or more human subjects are prospectively assigned to one or more interventions (which may include placebo or other control) to evaluate the effects of those interventions on health-related biomedical or behavioral outcomes. Clinical trials are used to determine whether new biomedical or behavioral interventions are safe, efficacious, and effective. Behavioral clinical trials involving an intervention to modify behavior (diet, physical activity, cognitive therapy, etc.) fit this definition of a clinical trial.

- **Concomitant Medication**

Prescription and over-the-counter drugs and supplements a study participant has taken along with the study intervention. This information may be collected as a history item as well as during the study. Some studies may collect only those medications that may interact with the study or intervention or that may exclude an individual from participating in a study.

- **Conflict of Interest**

A conflict of interest occurs when individuals involved with the conduct, reporting, oversight, or review of research also have financial or other interests, from which they can benefit, depending on the results of the research.

- **Control Group**

The group of individuals in a clinical trial assigned to a comparison intervention.

- **Controlled Clinical Trial**

A clinical trial in which at least one group of participants is given a test intervention, while at least one other group concurrently receives a control intervention.

- **Chain**

A stretchable series of elastic o-rings connected together and placed around each bracket to hold the archwire in place and close the spaces between teeth. Also known as a “power chain.”

- **Class I Malocclusion**

A malocclusion in which the back molars meet properly, but the front teeth may appear to be crowded together or spaced apart. There may be an overbite, an openbite, a posterior (back) crossbite or an anterior (front) crossbite with a Class I Malocclusion.

- **Class II Malocclusion**

A malocclusion the lower teeth and/or jaw is positioned back relative to the upper teeth and/or jaw. This results the upper front teeth protruding forward.

- **Class III Malocclusion**

A malocclusion where the lower teeth and/or jaw is positioned ahead relative to the upper teeth and/or jaw.

- **Closed Bite/Deep Bite**

Also known as deep overbite, this occurs when the upper front teeth overlap the bottom front teeth an excessive amount.

- **Comprehensive Treatment**

Complete orthodontic treatment is performed to correct a malocclusion.

- **Cone Beam CT/CBCT**

A 3D x-ray.

- **Congenitally Missing Teeth**

A genetic occurrence in which permanent teeth do not develop.

- **Crossbite**

Upper back teeth are in crossbite if they erupt and contact inside or outside of the lower back teeth. Lower front teeth are in crossbite if they erupt in front of the upper front teeth. A crossbite can be a single tooth or groups of teeth.

- **Crown**

The part of the tooth that is visible above the gums; OR, A tooth restoration placed by a dentist. A crown restoration covers a tooth that may have had severe decay, was badly discolored, or was broken or otherwise misshapen. The crown covers the entire tooth and functions as a replacement for the natural tooth. Crowns placed by dentists can last for many years, but they are not permanent.

Dd

- **DDS or DMD**

DDS (Doctor of Dental Surgery) and DMD (Doctor of Dental Medicine) are degrees awarded to dental school graduates. Some dental schools award DDS, and some dental schools award DMD. The American Dental Association considers them equivalent degrees. All orthodontists educated in the U.S. or Canada will have either a DDS or DMD after their names. Orthodontists, who are also known as “orthodontic specialists,” are required to follow their dental school education with the completion of two to three years of orthodontic specialty education in an accredited orthodontic residency program. This additional education makes orthodontists specialists in the field of orthodontics.

- **Data Management**

The processes of handling the data collected during a clinical trial from development of the study forms/CRFs through the database locking process and transmission to statistician for final analysis.

- **Data Management Plan (DMP)**

A plan that documents the processes for handling the flow of data from collection through analysis. Software and hardware systems along with quality control and validation of these systems, as relevant are described.

- **Data and Safety Monitoring Board (DSMB)**

A group of individuals independent of the study investigators that is appointed by the NIA to monitor participant safety, data quality and to assess clinical trial progress.

- **Data and Safety Monitoring Plan (DSMP)**

Plan included with the grant application for clinical trials which establishes the overall framework for data and safety monitoring, how adverse events will be reported to the IRB and the NIH and, when appropriate, how the NIH Guidelines and FDA regulations for INDs and IDEs will be satisfied.

- **Decalcification**

White marks on the teeth that can become cavities in the future. They are caused by poor brushing, and the consumption of sugary and acidic drinks.

- **Dentist**

Practicing general dentists are healthcare professionals concerned with overall oral health. Dentists diagnose oral diseases, treat decayed teeth (fillings) and remove failed teeth (extractions). They usually provide services such as crowns, veneers or bonding to improve the appearance and function of teeth that have extensive decay, or are misshapen or broken. Dentists look for abnormalities in the mouth and teach patients how to prevent dental disease.

- **Diagnostic Records**

The materials and information that the orthodontist needs to properly diagnose a malocclusion and plan a patient's treatment. Diagnostic records may include a thorough patient health history, a visual examination of the teeth and supporting structures, an electronic scan or plaster models of the teeth, extraoral and intraoral photographs, as well as a panoramic and cephalometric x-rays.

Ee

- **Ectopic Eruption**

Term used to describe a tooth or teeth that erupt in an abnormal position.

- **Efficacy**

Indication that the clinical trial intervention produces a desired therapeutic effect on the disease or condition under investigation.

- **Eligibility Criteria**

List of criteria guiding enrollment of participants into a study. The criteria describe both inclusionary and exclusionary factors, (e.g. inclusion criterion - participants must be between 55 and 85 years old; exclusion criterion – must not take drug X three month prior to the study).

- **Elastics**

Rubber bands. During certain stages of treatment, small elastics or rubber bands are worn to provide individual tooth movement or jaw alignment.

- **Enamel**

The hard, white outer layer of a tooth, and the hardest substance in the human body. Enamel makes it possible to bite and chew. If enamel breaks away from a tooth, or is worn away due to abnormal forces generated by a bad bite (or malocclusion), it is gone forever. Enamel does not regenerate.

- **Eruption**

The process by which teeth enter into the mouth.

- **Essix Retainer**

A removable retainer made of a clear, plastic-like material.

- **Expander**

An orthodontic appliance that can widen the jaws.

- **Extraction**

The removal of a tooth.

- **Extraoral Photographs**

Photographs taken of the face from the front and side views.

Ff

- **Facebow**

An orthodontic appliance worn with orthodontic headgear, used primarily to move the upper first molars back, creating room for crowded or protrusive front teeth. The facebow has an internal wire bow and an external wire bow.

- **Food and Drug Administration (FDA)**

An agency within the U.S. Department of Health and Human Services (DHHS) responsible for protecting the public health by assuring the safety, efficacy, and security of human and veterinary drugs, biological products, medical devices, nation's food supply, cosmetics, and products that emit radiation.

- **Fiberotomy**

A surgical procedure designed to cut part of the gum tissue around teeth, usually performed to reduce the chance of relapse or post-orthodontic tooth movement.

- **Fixed Appliances**

An orthodontic appliance that is bonded or cemented to the teeth and cannot be or should not be removed by the patient.

- **Flossing**

An important part of daily home dental care. Flossing removes plaque and food debris from between the teeth, brackets and wires. Flossing keeps teeth and gums clean and healthy during orthodontic treatment.

- **Forsus Spring**

An orthodontic appliance made of a fixed spring mechanism that moves the lower jaw forward, usually to correct an overjet (protruding upper teeth). It can also be used as an anchor for other types of movements.

- **Frenum**

The tissue attachment between the lip and the tongue or the lip and the upper jaw. A large frenum can cause spacing between the front teeth or cause the tongue to be “tied.” A large frenum can also cause the gum tissue on the lower front teeth to be pulled down.

- **Frenectomy**

The surgical removal or repositioning of the frenum.

- **Function**

Refers to biting, chewing and speaking. Teeth and jaws in their correct positions facilitate proper function.

- **Functional Appliances**

A type of orthodontic appliance that uses jaw movement and muscle action to place selective force on the teeth and jaws. They are usually removable. They are also known as orthopedic appliances with names such as orthopedic corrector, activator, bionator, Frankel, Herbst or twin block appliances.

Gg

- **Gingiva**

Soft tissue around the teeth, also known as the gums.

- **Good Clinical Practice**

A standard for the design, conduct, performance, monitoring, auditing, recording, analyses, and reporting of clinical trials that provides assurance that the data and reported results are credible and accurate, and that the rights, integrity, and confidentiality of trial participants are protected.

- **Gingivitis**

The mildest type of gum (periodontal) disease, usually caused by poor dental hygiene that allows a build-up of plaque and subsequent inflammation in the gums . Symptoms include red and/or swollen gums, and bleeding when you brush or floss. Gingivitis can be reversed with professional treatment and good dental care at home. If left untreated it may progress to periodontitis.

- **Growth Modification**

Placing braces or appliances to help modify and correct the growth of the jaws and teeth.

- **Gum disease**

Another name for periodontitis. A chronic infection of the gums that stems from a build-up of plaque ([link to glossary](#)). Also called periodontal disease. Untreated gum disease can lead to tooth loss. Patients having orthodontic treatment need to remove plaque frequently by brushing their teeth after meals/snacks and before bed, and by flossing at least once a day. There are three stages of gum disease: gingivitis, periodontitis and advanced periodontitis. Many people are unaware that they have gum disease because there is little or no pain.

- **Gummy Smile**

Showing an excessive amount of gingival (gum) tissue above the front teeth when smiling.

Hh

- **Hawley Retainer**

A removable retainer made of wire and a hard plastic-like material.

- **Health Insurance Portability and Accountability Act (HIPAA) Privacy Rule**

The first comprehensive Federal protection for the privacy of personal health information. The Privacy Rule regulates the way certain health care groups, organizations, or businesses, called covered entities under the Rule, handle the individually identifiable health information known as protected health information (PHI).

- **Human Subject**

A patient or healthy individual who is or becomes a participant in research, either as a recipient of the intervention or as a control.

- **Headgear**

An appliance worn outside of the mouth to provide traction for growth modification and tooth movement.

- **Herbst Appliance**

This appliance is used to move the lower jaw forward. It can be fixed or removable. When it is fixed, it is cemented to teeth in one or both arches using stainless steel crowns. An expansion screw may be used to widen the upper jaw at the same time.

- **Holding/Lingual Arch**

Bands on the upper or lower molars are connected using a bar behind teeth; used to maintain space.

Ii

- **Impaction**

A tooth that does not erupt into the mouth or only erupts partially is considered impacted.

- **Informed Consent**

A process by which a participant or legal guardian voluntarily confirms his or her willingness to participate in a particular trial, after having been informed of all aspects of the trial that are relevant to the participant's decision to take part in the clinical trial. Informed consent is usually documented by means of a written, signed, and dated informed consent form, which has been approved by an IRB/IEC.

- **Informed Consent Form**

A document that describes the rights of a study participant and provides details about the study, such as its purpose, duration, required procedures, and key contacts. Risks and potential benefits are explained in the informed consent document.

- **Institutional Review Board (IRB)/Independent Ethics Committee (IEC)**

An independent body constituted of medical, scientific, and nonscientific members whose responsibility it is to ensure the protection of the rights, safety, and well-being of human subjects involved in a trial by, among other things, reviewing, approving, and providing continuing review of trials, protocols and amendments, and of the methods and material to be used to obtaining and documenting informed consent of the trial participant.

- **Intervention**

A procedure or treatment such as a drug, nutritional supplement, gene transfer, vaccine, behavior or device modification that is performed for clinical research purposes.

- **Investigational New Drug Application (IND)**

An IND is a request for authorization from the Food and Drug Administration (FDA) to administer an investigational drug or biological product to humans. Such authorization must be secured prior to interstate shipment and administration of any new drug or biological product that is not the subject of an approved New Drug Application or Biologics/Product License Application (21 CFR 312).

- **Implant**

An artificial replacement for a missing tooth/teeth. The process involves placing a metal post in the jawbone. A crown is placed on the implant so that the patient is able to bite, chew and speak. Implants can be used to anchor a single tooth or multiple teeth. An orthodontist can create space or hold space open in the mouths of patients who may need implants to achieve good dental function. Dental implants cannot be moved by conventional orthodontic forces.

- **Interceptive Treatment**

Orthodontic treatment is performed to intercept or correct a developing problem. Usually performed on younger patients that have a mixture of primary (baby) teeth and permanent teeth. Sometimes called Preventive or Phase I treatment.

- **Intraoral Photographs**

Photographs taken of the inside of the mouth, usually showing the biting surfaces of the teeth and sides of the mouth while biting down.

- **Interproximal Brush**

A tiny brush used to reach between teeth, and between teeth and braces, to remove plaque and food debris.

- **Interproximal Reduction**

Removal of a small amount of enamel from between the teeth to reduce their width. Also known as reproximation, slenderizing, stripping, polishing, enamel reduction or selective reduction.

Ll

- **Labial**

The surface of the teeth in both jaws that faces the lips.

- **Ligating Modules**

A small elastic o-ring, shaped like a donut, used to hold the archwire in the bracket. Also called “o-rings” or “o-ties.”

- **Ligature**

A tiny rubber band, or sometimes a very thin wire, that holds the orthodontic wire in the bracket slot/brace.

- **Lingual**

The tongue side of the teeth in both jaws.

- **Lip Bumper**

An orthodontic appliance used to move the lower molars back and the lower front teeth forward, creating room for crowded front teeth. The lower lip muscles apply pressure to the bumper creating a force that moves the molars back.

- **Lip Incompetence**

The inability to close the lips together at rest, usually due to protrusive front teeth or an excessively long face.

Mm

- **Malocclusion**

Latin for “bad bite.” The term used in orthodontics to describe teeth that do not fit together properly.

- **Masking/Blinding**

A procedure in which the investigator administering the assessments and intervention as well as the participants in a clinical trial are kept unaware of the treatment assignment(s). Single blinding usually refers to the study participant(s) being unaware, and double blinding usually refers to the study participant(s) and any of the following being unaware of the treatment assignment(s): investigator(s), monitor, and data analyst(s).

- **Manual of Procedures (MOP)**

A set of procedures describing study conduct. A MOP is developed to facilitate consistency in protocol implementation and data collection across study participants and clinical sites.

- **Mandible**

The lower jaw.

- **MARA Appliance**

A type of functional appliance used to bring the lower jaw forward to correct an overjet.

- **Maxilla**

The upper jaw.

- **Mixed Dentition**

The dental developmental stage in children (approximately ages 6-12) when they have a mix of primary (baby) and permanent teeth.

- **Mouthguard**

A removable device used to protect the teeth and mouth from injury caused by sporting activities. The use of a mouthguard is especially important for orthodontic patients.

Nn

- **Nightguard**

A removable appliance worn at night to help an individual minimize the damage or wear that occurs while clenching or grinding teeth during sleep.

- **New Drug Application (NDA)**

An application submitted by the manufacturer of a drug to the FDA, after the clinical trial has been completed, for a license to market the drug for a specified indication.

Oo

- **Orthodontic treatments**

Orthodontic treatments are a branch of dentistry aimed at correcting irregularities in the teeth and jaw structure. These treatments help resolve both aesthetic and functional problems. Proper alignment of the teeth is crucial not only for maintaining oral health but also for boosting an individual's self-confidence.

- **Observational Study Monitoring Board (OSMB)**

The safety and data monitoring body for observational studies with large or vulnerable populations or risks associated with tests or standard of care.

- **Office for Human Research Protection (OHRP)**

A federal government agency within the Department of Health and Human Services (DHHS) charged with the protection of human subjects participating in government funded research. It issues assurances and oversees compliance of regulatory guidelines by research institutions.

- **Open-Label Trial**

A clinical trial in which investigators and participants know which intervention is being administered.

- **Objectives of Orthodontic Treatment**

1. **Aesthetic Improvement:** Correcting crooked, misaligned, or irregular teeth.
2. **Improved Chewing Function:** Addressing jaw misalignments to ensure proper chewing of food.
3. **Preservation of Dental Health:** Misaligned teeth are harder to clean, increasing the risk of tooth decay and gum disease. Orthodontic treatment reduces these risks.
4. **Correction of Speech Problems:** Jaw structure or tooth alignment issues can lead to certain speech difficulties.

- **Orthodontic Treatment Process**

Orthodontic treatment typically occurs in several stages:

1. **Evaluation and Planning:** X-rays are taken, dental impressions are made, and a treatment plan is prepared.
2. **Treatment Application:** Braces or aligners are placed.
3. **Follow-Up and Adjustments:**** Regular check-ups are conducted throughout the treatment.
4. **Post-Treatment:** Retainers are used to ensure teeth remain in their correct positions permanently.

- **Advantages of Orthodontic Treatment**

1. A more aesthetic smile.
2. Reduction of pain and discomfort in the jaw and teeth structure.
3. Improved chewing and speech functions.
4. Long-term healthier teeth and gums.

- **Occlusion**

Latin for “bite.” In orthodontics, occlusion describes how the upper and lower teeth meet.

- **Open Bite**

A malocclusion in which teeth do not make contact with each other. With an anterior open bite, the front teeth do not touch when the back teeth are closed together. With a posterior open bite, the back teeth do not touch when the front teeth are closed together.

- **O-ring**

A tiny, o-shaped rubber band that is used as a ligature and holds the archwire to bracket slots. O-rings come in a variety of colors, and are generally changed at each adjustment appointment.

- **Orthodontics**

The specialty area of dentistry concerned with the diagnosis, supervision, guidance and correction of malocclusions. The formal name of the specialty is orthodontics and dentofacial orthopedics.

- **Orthodontist**

A specialist in the diagnosis, prevention and treatment of dental and facial irregularities. Orthodontists are required to complete college requirements, graduate from an accredited dental school and then successfully complete a minimum of two years of full-time study at an accredited orthodontic residency program. Only those who have completed this education may call themselves “orthodontists.” Orthodontists limit their scope of practice to orthodontic treatment. Only orthodontists may be members of the American Association of Orthodontists (AAO).

- **Orthognathic surgery**

Also called surgical orthodontics, orthognathic surgery is corrective jaw surgery performed to remedy skeletal problems that affect the ability to bite, chew and speak. Orthodontic treatment is done before and after surgery so that upper and lower teeth meet appropriately.

- **Orthopedic Appliance**

A removable functional appliance designed to guide the growth of the jaws and face.

- **Overbite**

The upper front teeth excessively overlap the bottom front teeth when back teeth are closed. Also called a closed bite or deep bite.

- **Overjet**

The upper front teeth protrude in front of the bottom front teeth when back teeth are closed. Sometimes called buck teeth.

Pp

- **Panoramic Radiograph**

An x-ray that shows all the teeth and both jaws at once.

- **Pharmacokinetics**

The process (in a living organism) of absorption, distribution, metabolism, and excretion of a drug or vaccine.

Phase I – clinical trials to test a new biomedical intervention in a small group of people (e.g., 20-80) for the first time to evaluate safety (e.g., to determine a safe dosage range and to identify side effects). It can include healthy participants or patients.

Phase II – clinical trials to study the biomedical or behavioral intervention in a larger group of people (several hundred) to determine efficacy and to further evaluate its safety. It is conducted in participants with the condition or disease under study and will determine common short-term side effects and risks.

Phase III – studies to investigate the efficacy of the biomedical or behavioral intervention in large groups of human subjects (from several hundred to several thousand) by comparing the intervention to other standard or experimental interventions as well as to monitor adverse effects, and to collect information that will allow the intervention to be used safely.

An NIH-defined Phase III clinical trial is a broadly based prospective Phase III clinical investigation, usually involving several hundred or more human subjects, for

the purpose of evaluating an experimental intervention in comparison with a standard or controlled intervention or comparing two or more existing treatments. Often the aim of such investigation is to provide evidence leading to a scientific basis for consideration of a change in health policy or standard of care. The definition includes pharmacologic, non-pharmacologic, and behavioral interventions given for disease prevention, prophylaxis, diagnosis, or therapy. Community trials and other population-based intervention trials are also included.

Phase IV – studies conducted after the intervention has been marketed. These studies are designed to monitor effectiveness of the approved intervention in the general population and to collect information about any adverse effects associated with widespread use.

- **Placebo**

A placebo is an inactive pill, liquid, powder, or other intervention that has no treatment value. In clinical trials, experimental treatments are often compared with placebos to assess the treatment's effectiveness.

- **Placebo Controlled Study**

A method of investigation in which an inactive substance/treatment (the placebo) is given to one group of participants, while the test article is given to another group. The results obtained in the two groups are then compared to see if the investigational treatment is more effective in treating the condition.

- **Protocol**

A document that describes the objective(s), design, methodology, statistical consideration, and organization of a trial.

- **Protocol Amendments**

A written description of a change(s) to or formal clarification of a protocol.

- **Protocol Deviations**

Failure to conduct a study as described in the protocol. The failure may be accidental or due to negligence and in either case, the protocol deviation should be documented. This also includes failure to comply with federal laws and regulations, the institution's commitments and policies, and standards of professional conduct and practice. Examples of noncompliance include:

- failure to obtain/maintain approval for research,
- failure to obtain informed consent when required,
- failure to file adverse event reports,
- performance of an unapproved study procedure,
- performance of research at an unapproved site,
- failure to file protocol modifications and
- failure to adhere to an approved protocol.

- **Protocol Deviations Report**

Internal document created as part of the ongoing quality control process summarizing compliance with the protocol and listing protocol deviations and/or violations.

- **Prospectively Assigned**

A pre-defined process (e.g., randomization) specified in an approved protocol that stipulates the assignment of research subjects (individually or in clusters) to one or more arms (e.g., intervention, placebo or other control) of the clinical trial.

- **Palatal Expander**

A fixed or removable orthodontic appliance used to make the upper jaw wider.

- **Periodontal Disease**

A chronic infection of the gums and jaw bones that stems from a build-up of plaque; many times there is little or no pain. Untreated periodontal disease can lead to tooth loss. There are three stages of periodontal disease: gingivitis, periodontitis and advanced periodontitis.

- **Periodontal Tissue**

Refers to the hard and soft tissue, or supporting structures, around the teeth.

- **Periodontitis**

A more serious form of gum (periodontal) disease as compared to gingivitis. It is a chronic infection caused by an accumulation of plaque under the gum line. The bacteria in plaque produce toxins that lead to destruction of the soft tissue and bone that hold teeth in place. Pockets (spaces between the gum and the teeth) form. Unless treated professionally in conjunction with careful home care, the disease process will continue to break down tissues.

- **Phase One (Phase I) Treatment**

Orthodontic treatment performed to intercept or correct a developing problem. Usually performed on younger patients that have a mixture of primary (baby) teeth and permanent teeth. Sometimes called Preventive or Interceptive treatment.

- **Plaque**

Plaque is a colorless, sticky film which is a mixture of bacteria, food particles and saliva that constantly forms in the mouth. Plaque combines with sugars to form an acid that endangers teeth and gums. Plaque causes cavities, white marks (decalcification) and gum disease. Plaque is removed by brushing and flossing.

- **Posterior**

Back.

- **Power chain**

Interconnected elastic ligatures that are stretched across multiple teeth, holding the archwire to bracket slots. Orthodontists use power chains for some patients during specific times during their treatment to apply additional forces to move teeth.

- **Preventive Treatment**

Orthodontic treatment to prevent or reduce the severity of a developing malocclusion (bad bite). Also called Interceptive or Phase I treatment.

- **Primary Teeth**

Baby teeth. Also called deciduous or milk teeth.

Qq

- **Quality Assurance (QA)**

Systematic approach to ensure that the data are generated, documented (recorded), and reported in compliance with the protocol and good clinical practice (GCP) standards.

- **Quality Control (QC)**

The internal operational techniques and activities undertaken within the quality assurance system to verify that the requirements for quality of trial related activities have been fulfilled (e.g., data and form checks, monitoring by study staff, routine reports, correction actions, etc.).

Rr

- **Radiograph**

Also called an x-ray, a radiograph is a diagnostic tool that is used to see inside the body. Orthodontists take panoramic radiographs to see a complete horizontal image of a patient's upper and lower teeth. A cephalometric radiograph is a side view of a patient's head.

- **Randomization**

The process of assigning clinical trial participants to treatment or control groups using an element of chance to determine the assignments in order to reduce bias.

- **Recruitment Plan**

The plan that outlines how individuals will be recruited for the study and how the study will reach the recruitment goal.

- **Retention Plan**

The plan that details the methods in which the study will use in order to retain study participation in the clinical trial.

- **Removable Appliance**

An orthodontic appliance that can be removed from the mouth by the patient. Removable appliances are used to move teeth, align jaws and/or to keep teeth in their new positions when the braces are removed (retainers).

- **Retainer**

A fixed or removable appliance worn after braces are removed or aligner therapy is complete. A retainer is fitted to upper and/or lower teeth to hold them in their finished positions. When worn as prescribed, retainers are the best tool available to minimize unwanted tooth movement after active treatment ends.

- **Rubber Bands**

During certain stages of treatment, small elastics (rubber bands) are worn to provide individual tooth movement or jaw alignment.

Ss

- **Surgical Orthodontics**

Supported by surgical interventions in cases of severe problems in jaw and facial structure.

- **Safety Monitoring Plan**

A plan that outlines the oversight of a clinical trial.

- **Safety Officer (SO)**

An independent individual, often a clinician who is appointed by the NIA and performs data and safety monitoring activities in low-risk, single site clinical studies. The SO advises the NIA regarding participant safety, scientific integrity, and ethical conduct of a study. The SO is advisory to the Institute Director.

- **Screening Log**

An essential document that records all individuals who entered the screening process. The screening log demonstrates the investigator's attempt to enroll a representative sample of participants.

- **Screening Process**

A process designed to determine individual's eligibility for participation in a clinical research study.

- **Serious Adverse Event (SAE)**

Any adverse event that:

- Results in death
- Is life threatening, or places the participant at immediate risk of death from the event as it occurred
- Requires or prolongs hospitalization
- Causes persistent or significant disability or incapacity
- Results in congenital anomalies or birth defects
- Is another condition which investigators judge to represent significant hazards

- **Source Document**

Original documents, data, and records (e.g., hospital records, clinical and office charts, laboratory notes, memoranda, participant diaries, recorded data from automated instruments, x-rays, etc.) that are used in a clinical trial.

- **Standard Operating Procedure (SOPs)**

Detailed written instructions to achieve uniformity of the performance of a specific function across studies and patients at an individual site.

Stopping Rules –Established safety criteria that would either pause or halt a study due to reasons including but not limited to futility or risk(s) to the participants.

Stratification – Separation of a study cohort into subgroups or strata according to specific characteristics such as age, sex, etc., so that factors which might affect the outcome of the study, can be taken into account.

- **Separators**

An elastic o-ring or small wire loop is placed between the teeth to create space for placement of orthodontic bands. Separators are usually placed between the teeth a week before bands are scheduled to be placed on the teeth.

- **Self-Ligating Brackets**

Brackets that have a “door” on the front that holds the orthodontic wire to the bracket. With self-ligating brackets, an elastic ring is not needed to hold the orthodontic wire to the bracket.

- **Serial Extraction**

Selective or guided removal of certain primary (baby) teeth and/or permanent teeth over a period of time to create room, reduce crowding and create a better environment for the permanent teeth to erupt.

- **Skeletal maturity**

A time when an individual has stopped growing, and bones have reached their full development.

- **Spacers**

Tiny elastics (rubber bands) that are inserted between molars. Spacers are placed one or two weeks before getting braces to create space between molars if molar bands

will be used as part of the orthodontic appliance. Occasionally, spacers fall out before braces are placed.

- **Space Maintainer**

A fixed appliance used to hold space for an unerupted permanent tooth after a primary (baby) tooth has been lost prematurely, due to accident or decay.

- **Specialist**

In dentistry, being a specialist usually requires:

General education – Completing college requirements (usually four years)

Dental School Education: Four-year program leading to a DDS or DMD in dentistry

Specialty education – Successful completion of two or more years (usually) of additional education in an accredited program in the chosen specialty area (such as orthodontics in dentistry).

Thus the doctor's experience is focused on the area of specialization

Orthodontists are the dental profession's specialists in the field of orthodontics and dentofacial orthopedics. Nine dental specialties are recognized by the National Commission on Recognition of Dental Specialties and Certifying Boards. After dental school, those who intend to be orthodontists must be accepted by, and successfully complete, an accredited orthodontic residency program lasting two years or longer (minimum of 3,700 hours). There are about 15 applications for each opening in an accredited orthodontic program. Those who attain this level of formal education may call himself/herself an orthodontist. Only orthodontists are admitted for membership in the American Association of Orthodontists.

- **Supernumerary Teeth**

An occurrence in which there are more teeth than the usual number. These teeth can be malformed or erupt abnormally. These teeth can also interfere with the normal

pattern of tooth eruption and contribute to an orthodontic problem. Supernumerary teeth often need to be removed.

Tt

- **Types of Orthodontic Treatment**

1. Fixed Orthodontic Treatments (Braces):

- Metal Braces: The most commonly used method, known for its durability.
- Clear Braces: Provide a more aesthetic appearance.
- Lingual Braces: Attached to the back of the teeth, making them invisible from the front.

2. Removable Orthodontic Treatments:

- Clear Aligners (Invisalign): Removable and nearly invisible.
- Jaw Appliances: Used to correct jaw structure.

3. Functional Orthodontic Treatments:

- Special appliances used during jaw development to guide growth and development.

- **Temporary Anchorage Device (TAD)**

A miniature surgical screw that resembles an earring stud when it is in place. Positioned in gum and bone tissue, a TAD is used as an anchor – a fixed point from which to apply the force needed to move teeth in a direction that braces alone cannot move them. The TAD is removed when it is no longer needed.

- **Tongue Crib**

A fixed orthodontic appliance used to help a patient stop habits or undesirable tongue forces exerted on the teeth and bone that supports the teeth.

- **Tongue Thrust**

A habit where an individual's tongue pushes against the teeth when swallowing. This type of force generated by the tongue can move the teeth and bone and may lead to an anterior or posterior open bite.

Uu

- **Underbite**

The lower front teeth or jaw sit ahead of the upper front teeth or jaw. Also known as a Class III malocclusion.

- **Unanticipated Problems (UAPs)**

Unanticipated problems involving risks to subjects or others, which meet all of the following criteria:

- Unexpected in terms of nature, severity, or frequency;
- Related or possibly related to participation in the research, and;
- Suggests that the research places subjects or others at a greater risk of harm (including physical, psychological, economic, or social harm) than was previously known or recognized.

- **Unmasking/Unblinding**

A procedure in which one or more parties to the trial are made aware of the treatment assignment(s).

- **Unanticipated Adverse Device Effects (UADEs)**

Any serious adverse effect on health or safety or any life-threatening problem or death caused by, or associated with, a device, if that effect, problem, or death was not previously identified in a nature, severity, or degree of incidence in the investigational plan or application (including a supplementary plan or application) or

any other unanticipated serious problem associated with a device that relates to the rights, safety, or welfare of subjects.

Vv

- **Veneer**

A thin, tooth-colored shell that is glued to the fronts of teeth to improve their appearance. A veneer can cover up a discolored or broken tooth. Veneers cannot correct malocclusions (misaligned teeth and/or jaws). However, veneers can be easier to place and last longer after an individual has had orthodontic treatment and teeth are properly positioned.

Ww

- **Wax**

Orthodontic wax is placed on the brackets or archwires to prevent them from irritating the lips or cheeks.

- **Wires**

Also known as archwires, they are held to brackets using small elastic o-rings (rubber bands), stainless steel wire ligatures, or by a door on a self-ligating bracket. Wires are used to move the teeth.

Xx

- **X-ray**

Also called a radiograph, an x-ray is a diagnostic tool that is used to see inside the body. Orthodontists take panoramic x-rays to see a complete horizontal image of a patient's upper and lower teeth. A cephalometric x-ray is a side view of a patient's head.

ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ З АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА

Аа

- **Академічне письмо**

Науковий стиль викладення, що фокусується на доказових аргументах та логічних міркуваннях, а його ключові поняття включають академічну доброчесність (чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність), види академічних робіт (есе, доповідь, реферат, курсова, магістерська, дисертація) та взаємопов'язані елементи (аргументація, докази, критичне мислення). Стиль викладу, що використовується для формування інтелектуальних меж дисциплін, зосереджений на доказових аргументах і логічних міркуваннях.

- **Академічна доброчесність**

Сукупність фундаментальних цінностей, таких як чесність, довіра, справедливість, повага та відповідальність, яких дотримуються в академічній спільноті.

- **Аргументація**

Представлення доказів та логічних доводів для підтримки певної тези чи ідеї.

Критичне мислення: Здатність аналізувати інформацію, оцінювати аргументи та робити обґрунтовані висновки, що є основою академічного письма.

- **Академічна грамотність**

Це система знань та розвинені мовленнєві компетенції (письмо, читання, говоріння, аудіювання), необхідні для успішної міжкультурної академічної комунікації.

Види академічних робіт

- **Есе:** Твір невеликого обсягу, що виражає індивідуальні враження та міркування з певного питання.

- **Доповідь:** Монологічне мовлення з офіційним повідомленням, що базується на документальних даних.
- **Реферат:** Короткий виклад змісту одного або декількох документів.
- **Курсова робота:** Самостійна навчально-наукова робота з елементами дослідження для поглиблення знань.
- **Бакалаврська та магістерська роботи:** Кваліфікаційні науково-дослідні роботи для здобуття відповідних академічних ступенів.
- **Дисертація:** Наукова кваліфікаційна праця, яка проходить попередню експертизу та захищається для здобуття наукового ступеня.

Ключові аспекти

- **Структура:** Академічні роботи часто мають структуру, що дозволяє легко сприйняти думку автора (наприклад, вступ, основна частина, висновки).
- **Доказовість:** Використання достовірних джерел та фактів для підтвердження своїх аргументів.
- **Логічність:** Послідовне та логічне викладення думок.

- **Автореферат**

Наукове видання у вигляді брошури, що вміщує авторський варіант реферативного викладу проведеного ним наукового дослідження.

- **Аксіома**

Істинне положення, яке приймається без логічного доказу, в силу безпосередньої переконливості для визначеної групи науковців - наукової школи.

- **Актуальність теми**

Важливість, суттєве значення, відповідність теми дослідження сучасним потребам певної галузі науки.

- **Аналіз**

Метод наукового пізнання, який дає змогу поділити предмет на частини і дослідити результати поділу.

- **Аспект**

Точка зору, з якої розглядається об'єкт дослідження.

Вв

- **Версії**

Гіпотези, що по різному пояснюють одні й ті ж самі факти.

- **Висновки**

Положення, що виносяться дослідником на обговорення науковою спільнотою, синтез накопиченої в основній частині наукової інформації, послідовний, логічний, чіткий виклад головних результатів.

Дд

- **Дедукція**

Хід наукової думки від загального до конкретного.

Ее

- **Евристика**

Наука, що вивчає способи наукового пошуку і здійснення наукових відкриттів.

- **Експеримент**

Один з методів пізнання, цілеспрямоване вивчення об'єкту з метою виявлення раніше невідомих його властивостей (якостей) або перевірки правильності теоретичних положень, що визначаються певною пошуковою ідеєю і має чітко виражену мету.

Зз

- **Зміст**

Усе те, що можна сприйняти; або сприйняти і осмислити; або сприйняти, осмислити і оцінити.

Іі

- **Ідея**

Визначальне положення в системі поглядів, теорій.

- **Індукція**

Хід наукової думки від конкретного знання до загальних положень.

Кк

- **Категорія**

Форма логічного мислення в якій розкриваються внутрішні суттєві сторони та відносини між предметами, що досліджуються. Категорія – основне логічне поняття, що відбиває найзагальніші закономірні зв'язки й відносини, які існують у реальній дійсності.

- **Концепція**

Система поглядів на те чи інше явище, система поглядів на предмет дослідження, система доказів певного положення, основна думка при визначенні мети й завдань дослідження, що вказує на шлях його опанування.

Мм

- **Мета дослідження**

Поставлений кінцевий результат, на досягнення якого спрямоване дослідження.

- **Метод**

Підхід, прийом, засіб теоретичного дослідження або практичного втілення явища (процесу), прийом або система прийомів, що застосовується в певній галузі діяльності,

- **Метод дослідження**

Спосіб отримання нового знання.

- **Метод наукового пізнання**

Спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя. Це також сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих вирішенню конкретного завдання.

- **Методика**

Сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів доцільного проведення будь - якої роботи.

- **Методологія наукового пізнання**

Учення про принципи, форми й способи науково-дослідницької діяльності.

Нн

- **Наука**

Сфера людської діяльності, система знань об'єктивних законів природи, суспільства, мислення, що виражається у точних категоріях, а також діяльність, спрямована на здобуття нового знання і результати цієї діяльності.

- **Наукова робота**

Цілеспрямоване пізнання, результати якого виступають як система обґрунтованих положень.

- **Наукова стаття**

Один із основних видів наукових публікацій, що містить виклад проміжних або кінцевих результатів наукового слідження, висвітлює конкретне питання, фіксує науковий пріоритет автора, робить матеріал надбанням фахівців.

- **Наукова тема**

Завдання наукового характеру, що підлягає науковому дослідженню та є основним показником науково-дослідної роботи.

- **Наукова теорія**

Система абстрагованих понять та тверджень, що являє собою ідеальне відображення дійсності.

- **Наукова школа**

Творчий колектив дослідників різних поколінь, об'єднаних загальною програмою, стилем дослідницької роботи, спільною аксиоматикою, логікою і які діють під керівництвом лідера-розробника теорії.

- **Наукове дослідження**

Методи отримання та перевірки нових знань.

- **Науковий факт**

Явище, що становить базу для формування думки та є основою наукового пізнання.

- **Наукознавство**

Дисципліна, що вивчає закономірності функціонування та розвитку науки, структури наукового знання та наукової діяльності, взаємодію науки з іншими сферами життя суспільства.

Оо

- **Об'єкт дослідження**

Процес, обраний для вивчення, явище, що породжують проблемну ситуацію.

- **Ознаки**

Такі вияви особливостей змісту, форми, що, як правило, свідчать про шкідливість чи корисність предмета, явища і можуть бути сприйняті, осмислені та оцінені людиною як позитивні, негативні, цінні, небезпечні чи безцінні взагалі.

- **Ознаки науки**

1) наявність систематизованого знання (наукової концепції); 2) наукова проблема, об'єкт, предмет; 3) практична значущість.

- **Основне завдання науки**

Відкриття законів існування та розвитку природи, суспільства, мислення і процесу пізнання. Для реалізації такого завдання наука оперує такими методами:

- збір, аналіз, узагальнення фактів;
- систематизація отриманих знань;
- пояснення суті явищ і процесів;
- прогнозування подій, явищ і процесів;
- встановлення напрямків та форм практичного використання отриманих знань

Пп

- **Поняття**

Думка, що узагальнює та виокремлює предмети, явища за певними ознаками, відображає суттєві його якості, результат узагальнення суттєвих ознак об'єкта, сукупність поглядів на що-небудь.

- **Постулати**

Твердження, що приймаються як істинні, хоча вірність їх не доведена.

- **Предмет дослідження**

Теоретичне відтворення тих суттєвих зв'язків та відношень, які підлягають безпосередньому вивченню.

- **Принципи**

Вихідні положення будь-якої теорії, учення, науки або світогляду.

Сс

- **Спостереження**

Систематичне цілеспрямоване вивчення об'єкта.

- **Структура наукової роботи**

Титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел.

- **Сутність**

Те найважливіше, найцінніше чи найсуттєвіше в змісті, формі, ознаках чи функціях предмета, істот, явища і т. ін., що складає його найвищу значимість і цінність (на момент пізнання його людиною або й взагалі).

Тт

- **Тези**

Стислий виклад у письмовій формі суті певного питання або наукової проблеми, що включає огляд відповідних інформаційних джерел. Судження — висловлена думка, у якій відображене ставлення до її змісту, істинності або хибності.

- **Термін**

Слово або словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття певної галузі науки.

Уу

- **Умовивід**

Процес мислення, що об'єднує послідовність двох та більше суджень, у результаті чого з'являється нове судження.

Фф

- **Форма**

Зовнішній вигляд і внутрішня будова (структура) предметів, явищ, процесів, людей тощо або їх змісту.

- **Функції**

Природні чи штучні призначення предметів, істот, явищ, людей, процесів тощо. Безпосередні цілі науки - це отримання знань про навколишній світ, передбачення процесів і явищ дійсності на основі законів, які нею відкриваються. У широкому розумінні її мета - теоретичне відображення дійсності. Наука створена для безпосереднього виявлення істотних сторін всіх явищ природи, суспільства і мислення.

ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ ДЛЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Аа

- **Академічна доброчесність**

Академічна доброчесність - сукупність етичних принципів та визначених Законом України "Про освіту", цим Законом та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

- **Академічна мобільність**

Можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

- **Академічна свобода**

Самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом.

- **Акредитація освітньої програми**

Оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти.

- **Аудит**

Систематичний, незалежний і задокументований процес отримання об'єктивних доказів та їх об'єктивного оцінювання, щоб визначити ступінь дотримання критеріїв аудиту.

- **Академічна довідка**

Документ, що містить інформацію про навчальні досягнення та освітньо-професійну кваліфікацію слухача за шкалою успішності (національною та шкалою ECTS).

- **Академічний календар**

Календарні терміни навчального процесу та вивчення окремих дисциплін впродовж академічного року.

Вв

- **Вимога**

Сформульовані потреба чи очікування, загальнозрозумілі чи обов'язкові.

- **Вимога щодо якості**

Вимога, пов'язана з якістю.

- **Внутрішній контекст**

Це внутрішнє середовище в якому організація прагне досягти своїх цілей. До поняття внутрішнього контексту організації можуть бути віднесені питання, пов'язані з її цінностями, культурою, знаннями, а також з продуктивністю.

- **Візія організації**

Це опис ідеального стану організації в майбутньому, орієнтир руху організації. Візія сприяє мотивації у всій організації, тому його формула повинна надихати кожного.

Гг

- **Гарант освітньої програми**

Це науково-педагогічний або науковий працівник, який/яка працює за основним місцем роботи, несе відповідальність за якість освітньої програми, має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною чи спорідненою до освітньої програми спеціальністю, або належний досвід роботи в галузі. Призначення, права та обов'язки гаранта освітньої програми відносяться до автономії закладу вищої освіти. Цей працівник/працівниця може виступати гарантом лише однієї освітньої програми. Гарант освітньої програми може працювати на відповідній кафедрі або в будь-якому іншому університетському підрозділі.

Дд

- **Джерело ризику**

Елемент, який окремо або в поєднанні з іншими може призводити до виникнення ризику.

- **Диплом**

Документ про вищу освіту (науковий ступінь), що видається особі, яка успішно виконала відповідну освітню (наукову) програму та пройшла атестацію з присвоєнням відповідної кваліфікації.

ЄЄ

- **Європейський простір вищої освіти**

Побудова єдиної стандартизованої системи навчання, що дає змогу підвищити зайнятість і мобільність громадян країн-учасниць, визначити рівні та гарантії якості навчальних програм, зробити більш привабливою для студентів і викладачів з інших країн систему загальноєвропейської вищої освіти. Цей процес отримав назву Болонського процесу.

- **Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС)
(ECTS з англ. – European Credit Transfer System)**

Система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС. Система може використовуватися усередині закладу освіти, між закладами освіти однієї країни, а також між закладами-партнерами з різних країн. Система ЄКТС базується на обліку обсягу навчальної роботи, виконаної слухачем; допускає накопичення кредитів та їх здатність до перезарахування в європейському освітянському просторі; передбачає виконання правил щодо всіх її частин: ЄКТС-кредитів, ЄКТС-оцінок, Угоди про навчання і зарахування кредитів; покликана сприяти мобільності і міжнародному визнанню термінів навчання за кордоном.

- **Ефективність**

Співвідношення поміж досягнутим результатом і використаними ресурсами. Запровадження системи управління якістю – процес (наслідок процесу) розроблення, документування, уведення в дію, підтримування та постійного поліпшування системи управління якістю.

Зз

- **Здобувачі освіти**

Вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, аспіранти (ад'юнкти), докторанти, інші особи, які здобувають освіту за будь-яким видом та формою здобуття освіти.

- **Здобувачі вищої освіти**

Особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації.

- **Забезпечення якості**

Складова частина управління якістю, зосереджена на створюванні впевненості в тому, що вимоги щодо якості буде виконано.

- **Заліковий кредит**

Одиниця виміру навчального навантаження, необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів. Кредит є відносною одиницею і вимірює час, у середньому необхідний слухачу для засвоєння змістового модуля. Кредит ураховує всі форми навчального навантаження слухача: аудиторні заняття, самостійну роботу, підготовку до екзаменів, науково-дослідницьку роботу тощо.

- **Зацікавлена сторона; причетна сторона (stakeholder)**

Особа чи організація, яка може вплинути на рішення чи діяльність, піддана впливу, чи сприймає себе такою, що піддана впливу рішень або діяльності.

- **Зовнішній контекст**

Це зовнішнє середовище у якому організація прагне досягти своїх цілей. До зовнішнього контексту можуть бути віднесені питання щодо законодавства,

технологічні аспекти, конкуренція, ринок. Культура, соціальні аспекти та економічні умови як на міжнародному, національному так і на місцевому рівні.

Іі

- **Індивідуальна освітня траєкторія**

Персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія в закладі освіти може бути реалізована через індивідуальний навчальний план.

- **Індивідуальна програма розвитку**

Документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини та розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання.

- **Інклюзивне навчання**

Система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.

- **Інформаційний пакет ЄКТС**

Документ, що містить загальну інформацію про університет, назву спеціальностей, спеціалізацій, відомості про кваліфікацію, яку набуває випускник, відомості про навчальний графік та види навчальних занять, повний перелік пропонованих обов'язкових та вибіркового навчальних дисциплін, їх коротку анотацію, відомості про форми та умови проведення контрольних

заходів, опис системи оцінювання якості освіти, а також таблицю відповідності оцінок, прийнятих в університеті, оцінкам ЄКТС та іншу інформацію.

Кк

- **Кваліфікація**

Офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

- **Компетентність**

Здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

- **Контроль ризику**

Міра, яка стримує і/або модифікує (змінює) ризик. (Контроль ризику може включати будь-який процес, політику, методику, практику або інші умови та/або дії, що стримують і/або модифікують (змінюють) ризик (але не обмежується перерахунком, Контроль ризику може не завжди приводити до бажаного або очікуваного ефекту).

- **Контекст організації**

Це комбінація внутрішніх та зовнішніх факторів, які можуть впливати на підхід організації до розробки та досягнення своїх цілей.

- **Компетентність**

Динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

- **Контролювання якості**

Складова частина управління якістю, зосереджена на виконуванні вимог щодо якості.

- **Концепція розвитку організації**

Це документ, який представляє загальний напрямок дій організації для досягнення бажаного стану в майбутньому. Концепція є результатом процесу стратегічного планування.

- **Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі –кредит ЄКТС)**

Одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС.

Лл

- **Ліцензування**

Процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність відповідно до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності.

Мм

- **Місія організації**

Це сукупність загальних установок і принципів, що визначають призначення та роль організації в суспільстві, взаємовідносини з іншими соціально-економічними суб'єктами. Місія організації – це основна загальна ціль організації, чітко виражена причина її існування, її призначення. Цілі виробляються з метою здійснення цієї місії. Цілі мають бути конкретними і вимірюваними, орієнтованими в часі.

- **Молодий вчений**

Вчений віком до 35 років, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, або вчений віком до 40 років, який має науковий ступінь доктора наук або навчається в докторантурі.

- **Моніторинг**

Це процес відстеження стану діяльності або процесу. Результати, отримані на різних рівнях моніторингу, аналізуються і служать основою для прийняття управлінських рішень. Методика; процедура – установлений спосіб виконання роботи чи процесу.

- **Менеджмент ризику, ризик-менеджмент**

Скоординовані дії з управління організацією з урахуванням ризику.

Нн

- **Набування (набуття) компетентності**

Процес (наслідок процесу) досягнення компетентності.

- **Навчальний план**

Документ, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ECTS, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю та розробляється вищим навчальним закладом на підставі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми за кожною спеціальністю.

- **Невідповідність**

Невиконання вимоги.

- **Нормативний документ**

Документ, який установлює правила, загальні принципи чи характеристики різних видів діяльності або їх результатів.

Оо

- **Освітня діяльність**

Діяльність закладів вищої освіти, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу.

- **Освітня послуга**

Комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання.

- **Освітня програма (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча)**

Єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

- **Освітня діяльність**

Діяльність закладів вищої освіти, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу.

- **Освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма**

Система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ECTS, необхідних для виконання

цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Пп

- **Планування якості**

Складова частина управління якістю, зосереджена на встановленні цілей у сфері якості та на визначенні операційних процесів і відповідних ресурсів, необхідних для досягнення цілей у сфері якості.

- **Поліпшення якості**

Складова частина управління якістю, зосереджена на збільшенні здатності виконувати вимоги щодо якості.

- **Процес**

Сукупність взаємопов'язаних робіт, що використовують входи для створення запланованого результату.

- **Проектування**

Унікальний процес (наслідок процесу), який складається із сукупності скоординованих і контрольованих дій з датами початку та закінчення, що його виконують задля досягнення цілі, яка відповідає конкретним вимогам, і який має обмеження щодо строку, вартості та ресурсів.

- **Поліпшування**

Дія щодо підвищення дієвості.

- **Постійне поліпшування**

Повторювана дія щодо підвищення дієвості.

- **Політика у сфері якості**

Політика пов'язана з якістю. (Політика у сфері якості — зазвичай це невід'ємна частина загальної політики організації, може бути узгоджена з баченням та місією організації та слугує структурною основою для встановлення цілей у сфері якості. Принципи управління якістю, викладені в стандарті ISO 9000:2015, можуть слугувати підґрунтям для встановлення політики у сфері якості).

Рр

- **Результати навчання**

Знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів.

- **Рівень освіти**

Завершений етап освіти, що характеризується рівнем складності освітньої програми, сукупністю компетентностей, які визначені, як правило, стандартом освіти та відповідають певному рівню Національної рамки кваліфікацій.

- **Рівень якості**

Категорія чи розряд, надані різним вимогам щодо об'єкта, які мають те саме функційне застосування.

- **Результативність**

Ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів.

- **Ризик**

Вплив невизначеності. (Вплив – це відхилення від того, що очікується. Воно може бути позитивним і/або негативним, і може сприяти реалізації можливостей та усунення загроз, або наслідком якого є виникнення можливостей і загроз. Цілі можуть мати різні аспекти і категорії і можуть застосовуватися на різних рівнях. Ризик зазвичай визначається в термінах джерел ризику потенційних подій, наслідків цих подій і їх ймовірності.

Сс

- **Спеціалізація**

Складова спеціальності, що може визначатися закладом вищої освіти та передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм вищої або післядипломної освіти.

- **Спеціальність**

Гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти предметна область освіти і науки, яка об'єднує споріднені освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників.

- **Система освіти**

Сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними.

- **Стейкхолдери**

Будь-яка група зацікавлених сторін, які можуть впливати або кого можуть цікавити досягнення закладу вищої освіти своєї мети.

- **Середовище організації**

Сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, які можуть мати вплив на підхід організації до розроблення та досягнення своїх цілей.

- **Система**

Сукупність взаємопов'язаних елементів організації для формування політик, установлення цілей і процесів, щоб досягати ці цілі.

- **Стратегія організації**

Це довгостроковий якісно визначений напрямок розвитку організації, що стосується сфери, засобів і форми її діяльності та системи її взаємин у середині екосистеми.

- **Стратегія організації**

Це узагальнена модель довгострокових дій організації, необхідних для досягнення поставлених нею довгострокових (стратегічних) цілей. Реалізація стратегії організації є внутрішньою адміністративною функцією управління (менеджменту), виконання якої підпорядковується логіці теорії управління організацією та досвіду ефективного менеджменту. Перехід від поточного внутрішньо організаційного управління розвитком до середньострокового, а потім і стратегічного управління дозволяє забезпечити виживання організації протягом тривалого періоду.

- **Студентоцентроване навчання**

Підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу.

Уу

- **Управління**

Скоординовані дії щодо спрямування та контролювання діяльності організації.

Цц

- **Ціль**

Результат, який має бути досягнуто. Ціль у сфері якості – ціль, пов'язана з якістю. Організація повинна встановити цілі у сфері якості для відповідних підрозділів, рівнів і процесів, необхідних для системи управління якістю.

Потрібно, щоб цілі у сфері якості:

- були узгоджені з політикою у сфері якості;
- були вимірними;
- ураховували застосовні вимоги;
- були доречними з погляду відповідності продукції та послуг та підвищення задоволеності замовників;
- були охоплені моніторингом;
- були доведені до відома;
- були актуалізовані, як належить.

- **Цінності організації**

Це фундаментальні переконання, на яких базується діяльність організації. Це головні принципи, які використовуються при взаємодії з іншими групами стейкхолдерів.

Яя

- **Якість вищої освіти**

Відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.

- **Якість освіти**

Відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг.

- **Якість освітньої діяльності**

Рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг.

ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Аа

- **Автопереклад**

Переклад з однієї національної мови іншою (скажімо, франко-голландські та голландсько-французькі самопереклади бельгійських письменників ХХ ст., таких як Камілл Мелой або Марнікс Гійсен); 2) переклад з «регіональних» мов на мови з більшою кількістю мовців (прикладом чого можуть служити твори спершу створені автором-шотландцем гаельською мовою, а пізніше перекладені ним же шотландським варіантом англійської мови, як це притаманно творчості Ш. МакЛіна); 3) переклад з діалектів на загальнонаціональну літературну мову (скажімо, самопереклади італійських «діалектних» поетів літературною італійською мовою, прикладом чого може бути поезія Джана Маріо Віальти).

- **Адаптація**

Перекладацький прийом, за якого зміст оригінального тексту відтворюється в перекладі в іншій формі, спрощено або ускладнено, залежно від соціальної та вікової категорії реципієнтів. Адаптація забезпечує основне відтворення інформації першотвору і зберігає належний обсяг перекладу.

- **Адекватний переклад**

Повноцінний правильний переклад оригінального тексту, за якого його зміст, форма, стилістичні особливості й авторська спрямованість / підтекст відтворюються без спотворення і суттєвих змін. Адекватний переклад завжди є літературним, тобто орієнтованим на літературні норми мови перекладу.

- **Аналітичні методи редагування**

Полягають у тому, що над математичними та логічними компонентами повідомлення (цифровими даними, поняттями, умовисновками, доведеннями) виконують обчислення (відповідно математичні або логічні) й порівнюють їх із даними, прямо чи опосередковано зафіксованими в цьому повідомленні або опублікованими в довідниках.

- **Антонімічний переклад**

Це комплексна лексико-граматична трансформація, у якій одночасно здійснюються модифікації лексичної та синтаксичної структур. На практиці антонімічний переклад, як правило, пов'язується з заміною однієї з лексем оригіналу на її міжмовний антонім. При цьому дуже часто стверджувальна конструкція у реченні вихідного тексту замінюється на заперечну в перекладі і навпаки.

- **Атенційні помилки**

Виникають унаслідок порушення у повідомленні контактної функції мови й переключення реципієнтами уваги на інші об'єкти. Ці помилки пов'язані з волею реципієнта щодо сприйняття: автор намагається змусити реципієнтів сприймати повідомлення, а реципієнти або не почали його сприймати, або, розпочавши, припинили внаслідок переключення уваги. Наявність таких помилок особливо небезпечна для тих повідомлень, що розраховані на випадкове сприйняття (рекламні, агітаційні та пропагандистські).

Бб

- **Буквалізм**

Перекладацька помилка, яка є результатом відповідності формальних чи семантичних компонентів двох мов.

Вв

- **Види еквівалентності**

Розрізняють такі п'ять видів еквівалентності: денотативну, конотативну, текстуально-нормативну, прагматичну, формальну.

- **Відображувальні помилки**

Полягають у тому, що у реципієнта при сприйманні знака виникає інший образ, ніж в автора повідомлення.

Гг

- **Генералізація**

Заміна перекладного слова, яке має вузьке, конкретне значення, іншомовним еквівалентом, який має ширше, узагальнююче значення. Протилежне: конкретизація.

- **Гіперонімічна заміна**

Перекладацька заміна гіпоніма гіперонімом (генералізація).

- **Гіпонімічна заміна**

Перекладацька заміна гіпероніма гіпонімом (конкретизація).

- **Граматична трансформація (або граматична заміна)**

Це перекладацький прийом, за якого граматична одиниця оригіналу передається в перекладі граматичною одиницею мови перекладу з іншим категоріальним значенням.

Дд

- **Декомпресія (додавання)**

Представляє розширення тексту оригіналу, пов'язане з необхідністю повноти передачі його змісту, а також відмінностями граматичного устрою. Протилежне: компресія.

Ее

- **Едитологія**

Наука, яка вивчає теорію редагування (від лат. „redactus” – приведений до порядку) повідомлень.

- **Еквівалентний переклад**

Переклад, який здійснюється на рівні, необхідному і достатньому для передачі незмінного плану змісту.

- **Еквівалентні відповідності**

Варіант перекладу, коли значення слів повністю однакове у двох мовах.

- **Еквівалентність перекладу**

Збалансоване співвідношення двох найважливіших характеристик тексту оригіналу і тексту перекладу: повноти і точності змісту, що передається; збереження відносної рівності змістової, смислової, семантичної, стилістичної та функціональнокомунікативної інформації оригіналу та перекладу. Традиційно в перекладознавстві розрізняють повну еквівалентність (одиниця мови оригіналу повністю тотожна певній одиниці мови перекладу за семантичним обсягом, стилістичною належністю, сполучуваністю та ін.), часткову еквівалентність (коли певна вихідної мови не є тотожною певній одиниці цільової мови за семантичним обсягом і/або стилістичною приналежністю, сполучуваністю та ін.). Всі інші лексичні відповідності будуть варіантними; тобто, одному слову іноземної мови будуть відповідати декілька значень рідної мови, чи навпаки.

Зз

- **Значеннєві помилки**

Полягають у неправильному слововживанні, автори замість потрібних вживають слова з іншими значеннями. Особливо часто вони трапляються при аудіовізуальній передачі інформації.

Кк

- **Канцеляризми**

Слова чи словосполучення, які належать до офіційного або бізнесового функціональних стилів, але вжиті в художніх творах.

- **Когнітивні методи редагування**

Належать до числа тих, які передбачають контроль значення компонентів повідомлення (слів, словосполучень, речень тощо).

- **Кодувальні помилки**

Полягають у тому, що в кодї знака (слова) є відхилення від норми. Тому кодувальними помилками є, наприклад, більша частина похибок.

- **Компаративні методи редагування**

Суть компаративних методів контролю полягає в тому, що з різних місць (точок) повідомлення вибирають ті компоненти, які описують один і той самий об'єкт чи в якомусь іншому плані є однотипними, а далі, порівнявши їх, з'ясовують, чи тотожні ці компоненти, чи ні.

- **Компресія (стиснення)**

Будь-яке скорочення кількості членів речення або пропуск цих елементів у перекладі. Причини використання компресії: специфічні особливості граматичної структури мови, стилістичні або прагматичні фактори. Протилежне: декомпресія.

- **Конкретизація**

Перекладацький прийом, зміст якого полягає в тому, що перекладна одиниця за своїм значенням більш конкретна, ніж вихідна. Протилежне: генералізація.

- **Копіювальні помилки (спотворення)**

Виникають внаслідок переписування, копіювання оригіналу або перекладу (наприклад, авторський оригінал передруковують у ЗМІ після редагування, проект видання передають каналами зв'язку із ЗМІ у друкарню тощо). Для пошуку й видалення з повідомлення спотворень у видавничій справі проводять коректуру. Джерелами виникнення спотворень можуть бути інструментальні (технічні, програмні, інформаційні) засоби або персонал.

- **Коректурні знаки**

Спеціально утворену для видавничої справи і прийняту на державному рівні (наприклад, у вигляді стандарту) множину знаків, які використовують для фіксації місця розташування помилок у повідомленні та задання методу їх виправлення. Коректурні знаки ділять на знак і для текстової й для ілюстраційної частин оригіналу.

Лл

- **Лексичні трансформації**

Передача значення лексичних одиниць оригіналу в даному контексті лексемами мови перекладу, що не є їхніми словниковими відповідниками, які змінивши свою внутрішню форму, передають сенс, актуалізований одиницями оригіналу. Загалом можна виокремити п'ять видів лексичних трансформацій: конкретизація, генералізація, зміщення, додавання та вилучення.

- **Локальні помилки**

Виникають внаслідок відхилення місця, вказаного у повідомленні, від місця у світі, описуваному в матеріалі (реальному, псевдореальному чи ірреальному).

Мм

- **Методи редагування**

Це послідовність процедур, які дають змогу відшукувати в окремих компонентах повідомлення відхилення від норм та виправляти їх. Різні дослідники виділяють різну кількість методів редагування, деталізуючи їх та розщеплюючи їх на окремі операції.

- **Модальні помилки**

Генеруючи текст, автори в переважній більшості випадків знають, у якому відношенні до дійсності перебуває їх повідомлення. Проте іноді, визначаючи таке відношення, і самі автори можуть помилятися, наприклад, коли видають наукову гіпотезу за фактичний стан речей.

- **Модуляція, (логічний/смисловий) розвиток**

Це лексико-семантична трансформація логічного розвитку значень, яка полягає у заміні одного складника причинно-наслідкових відносин іншим, логічно з ним пов'язаним при збереженні інваріанта. Наприклад: He always made you say everything twice – Він завжди перепитував.

Нн

- **Невідповідність**

Уривки вихідного чи перекладного тексту, які містять непередану або доповнену інформацію.

- **Норма**

Це параметр, список, шаблон, структура (модель) чи положення, які в оптимальних повідомленнях служать для вираження компонентів їх структури.

- **Нормативні помилки**

Виникають тоді, коли в повідомленні є відхилення від конкретних норм, встановлених суспільством (конкретною державою).

- **Норми еквівалентності перекладу**

Вимоги, що висуваються до відтворення змісту, форми, стилістики й внутрішнього підтексту оригіналу при його перекладі. Основні вимоги до перекладу художньої літератури: 1. Точність. Перекладач зобов'язаний донести до читача повністю всі думки, висловлені автором. При цьому повинні бути збережені не тільки основні положення, але також нюанси і відтінки вислову. Піклуючись про повноту передачі вислову, перекладач разом з тим не повинен нічого додавати від себе, не повинен доповнювати і пояснювати автора. 2. Стислість. Перекладач не повинен бути багатослівним, думки повинні бути викладені в максимально стислій і лаконічній формі. 3. Ясність. Слід уникати складних і двозначних оборотів, що ускладнюють сприйняття. Думка має бути викладена простою і зрозумілою мовою. 4. Літературність. Переклад повинен повністю відповідати загальноприйнятим нормам літературної мови.

Оо

- **Об'єднання речень**

Це перекладацький прийом, за якого синтаксична структура оригіналу перетворюється з двох чи більше простих речень в одне складне. Протилежна трансформація: членування речень.

- **Одиниці перекладу**

Одиниця мови, яка потребує самостійного перекладацького рішення.

- **Основний парадокс теорії редагування**

Принципова неможливість отримати абсолютно безпомилковий текст і неможливість створити модель редагування, яка усувала б із тексту абсолютно усі помилки.

Пп

- **Параметричні методи редагування**

Суть параметричних методів полягає в тому, що компонент повідомлення порівнюють з відповідною нормою, сформованою в нормативній базі у вигляді параметра, і на підставі критерію відповідності вирішують, чи є в компоненті помилки, чи ні.

- **Пароніми**

Слова, близькі за звучанням, але різні за значенням.

- **Переклад**

1) діяльність, що полягає у варіативному перевираженні, перекодуванні тексту, породженого однією мовою, у текст іншою мовою, що здійснює перекладач, який творчо підбирає варіант залежно від варіативних ресурсів мови, виду перекладу, завдань перекладу, типу тексту й під впливом особистої індивідуальності; 2) процес діяльності перекладача по забезпеченню комунікації між носіями різних мов та обміну інформації між ними; 3) результат перекладацької творчості, тобто текст у його усній чи письмовій формі; 4) умовна назва перекладознавчих дисциплін.

- **Перекладацькі трансформації**

Міжмовні перетворення з метою досягнення перекладацької еквівалентності. Це навмисні відступи від структурного та семантичного паралелізму між текстом оригінал і текстом переклад на користь їх рівноцінності. Трансформація – основа більшості прийомів перекладу. Полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних

(семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі тексту.

- **Перекладність**

Принципова можливість досягнення еквівалентності стосовно всього тексту або будь-якої його частини.

- **Положенняві методи редагування**

Контролюють на відповідність компонентів повідомлення певним нормам (лінгвістичним, соціальним, психолінгвістичним, інформаційним і іншим).

- **Помилка**

Об'єктивне відхилення від норми, яке є різницею між неправильним компонентом повідомлення та його нормативним (правильним) поданням.

- **Прагматична адаптація**

Різновид перекладацької діяльності, спрямований на відтворення оригінального тексту з урахуванням рівня підготовки й сприйняття реципієнтів, їх соціальної і вікової категорії.

Рр

- **Редагування**

1) вид професійної діяльності (в сфері друкування, книговидавництва, телебачення, радіомовлення); 2) складова частина процесу видавництва, яка включає творчу роботу редактора над рукописом твору з метою покращення його в ідеологічному, науковому, літературному плані та підготовки до випуску в світ; 3) приведення змісту і форми будь-якого документу у відповідність із загальноприйнятими чи умовно встановленими вимогами і нормами.

- **Рівні еквівалентності перекладу**

Виділяються п'ять так званих рівнів еквівалентності, з яких два перших (рівень слів, словосполучень і рівень речення) співвідносяться з прямими міжмовними трансформаціями, а решта припускають достатньо вільну інтерпретацію змісту перекладацького тексту на основі ширшого контексту.

Сс

- **Семантичний буквализм**

Помилка перекладача в результаті передачі семантичних компонентів слова, словосполучення без урахування інших факторів.

- **Семантично адекватний переклад**

Переклад, який передає денотативне значення вихідного вислову та відповідає нормам мови перекладу.

- **Семіотичні помилки**

Поділяють на кодувальні, відображувальні та значеннєві.

- **Ситуативні помилки**

Виникають внаслідок відхилення ситуації, вказаної у повідомленні, від ситуації у світі, описуваної у тексті (реальному, псевдореальному чи ірреальному). Ситуативні помилки можуть виникати також унаслідок відхилення ситуації, на яку під час сприйняття повідомлення реципієнтами розраховував автор, від ситуації, яка виникла у час його сприйняття насправді.

- **Спискові методи редагування**

Для контролю повідомлень списковим методом редактор у своїй нормативній базі повинен мати всі необхідні списки (книги чи адреси Інтернет-серверів із такими списками).

- **Спосіб перекладу**

Визначається як об'єктивно існуюча закономірність переходу від однієї мови до іншої.

- **Сприйняттєві помилки**

Виникають лише у момент первинного сприймання повідомлення і спричинені певною двозначністю у тексті. У процесі остаточного сприймання вони, як правило, зникають.

- **Стилістична модифікація**

Заміна в процесі перекладу елементів висловлювання, що належать до одного функціонального стилю, елементами іншого стилю.

- **Структурні методи редагування**

Полягають у тому, що структуру компонента повідомлення порівнюють із масивом структур, які є в нормативній базі, й на основі прийнятого критерію відповідності виявляють, чи тотожна ця структура якійсь структурі нормативної бази, чи ні.

Тт

- **Тезаурусні помилки**

Виникають у реципієнтів тоді, коли у повідомленні вживають знаки (слова), які відсутні в їх тезаурусі або не мають жодних зв'язків з іншими словами тезауруса. Такі помилки можна назвати ще релятивними (вони є помилками лише стосовно якоїсь певної групи реципієнтів).

- **Темпоральні помилки**

Виникають внаслідок відхилення часу, вказаного у повідомленні, від часу в світі, описуваному в тексті (реальному, псевдореальному чи ірреальному).

- **Теорія відповідностей**

Теорія, яка ґрунтується на твердженні, що перекладний текст завжди містить певну кількість інформації, яка відсутня у початковому тексті.

- **Техніка перекладу**

Сукупність професійних прийомів, які використовуються у процесі перекладацької діяльності.

- **Транслятема**

Одиниця перекладу. У реалістичній драмі чи комедії транслятема включатиме в себе обмін репліками між персонажами, у ліричному вірші вона дорівнюватиме порівнянню чи метафорі, а в тексті повісті чи оповідання розтягнеться від речення до абзацу. Транслятема щоразу виступає як певний «атом змісту», який не можна поділити без руйнування цього змісту.

Фф

- **Фактичні помилки**

Твердження, модальністю яких є реальність, проте ці висловлювання – хибні (наприклад, різниця у способі позначення міри вимірювань у нашій країні та в англомовних країнах).

- **Функціональна заміна (або пошук функціонального відповідника)**

Полягає в тому, що певна ситуація, описана засобами мови джерела, передається у мові перекладу видозміненими або іншими лексичними одиницями-відповідниками, що складаються у словосполучення (синтагми, інформативні блоки, цілі речення та надфразові одиниці) згідно з нормами та правилами граматики, прийнятими в мові перекладу.

Хх

- **Художній переклад**

Різновид літературної творчості, внаслідок якої твір, існуючи в одній мові, «оживає» в іншій. Зважаючи на те, наскільки точно Х.п. відтворює оригінал, його називають «вільним», «переспівом», «наслідуванням». Крім глибокого знання мови оригіналу, перекладач мусить бути обізнаним з його контекстом. Х.п. був відомий в Україні здавен. Особливо помітний слід у створенні антології світової літератури українською мовою залишили І. Франко, Леся Українка, М. Зеров, М. Рильський, М. Бажан, Борис Тен, М. Лукаш, Г. Кочур та ін.

Чч

- **Членування речень**

Перекладацький прийом, коли синтаксична структура речення мови оригіналу у процесі перекладу перетворюється на дві або більше предикативні структури кінцевого тексту. Внаслідок такої трансформації передаємо просте речення мови оригіналу складним у мові перекладу або перетворюємо просте чи складне речення на два чи більше окремих. Протилежна трансформація: об'єднання речень.

Шш

- **Шаблонні методи редагування**

Цей метод контролю полягає в тому, що на компонент повідомлення накладають шаблон, який є в нормативній базі, й на підставі прийнятого критерію відповідності виявляють, чи тотожний компонент повідомлення цьому шаблону, чи ні. У наш час діють два типи шаблонів: прийняті державою у вигляді стандартів і рекомендовані науковою та довідковою літературою.

- **Штамп**

Мовний зворот, що багаторазово повторюється без творчого осмислення і з певної причини втратив для мовця текстове інформаційне навантаження. В основі таких висловів часто лежить якийсь образ, але цей образ унаслідок частого вживання втратив свою оригінальність.

Яя

- **Якість перекладу**

Показник оцінки здійсненого перекладу, який визначається точністю, якістю та літературністю перекладеного тексту.

ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ ОРТОДОНТІЇ

Аа

- **Афтозний стоматит**

Афтозний стоматит (грец. στόμα – рот, ἄφθη – виразки) – це інфекційне захворювання, що характеризується виразкою слизової оболонки (появою невеликих круглих запалених ерозій на небі).

- **Інфільтраційна анестезія**

ін'єкційний метод знеболювання у стоматології м'яких/твердих тканин порожнини рота за допомогою введення анестетика у певну зону слизової оболонки пацієнта.

- **Афти**

Афти в роті - це невеликі хворобливі висипання в роті на слизовій оболонці у вигляді круглих бульбашок, найчастіше діагностовані у дітей.

- **Аутотрансплантація зуба**

Аутотрансплантація зуба - це стоматологічна процедура з пересадки здорового зуба із зони, де він менш функціональний, у місце де в ньому є велика потреба. Найчастіше донорами стають непотрібні зуби мудрості.

- **Атачменти**

Атачмент у стоматології (англ. attachment - приєднання) - це замкове або шарнірне кріплення знімних та частково-знімних зубних протезів, що

забезпечує надійність установки відповідної стоматологічної конструкції у роті пацієнта.

- **Атрофія кістки щелепи**

Атрофія кісткової тканини щелепи - це природний спад щелепної кістки людини, яка відбувається з віком або після втрати, видалення зуба (одного/декілька), характеризуючись зменшенням обсягу і висоти альвеолярного відростка.

- **Асфіксія**

Асфіксія в стоматології (ἀ— без і σφύξη — пульс; буквально — відсутність пульсу, або задуха) — це гостра дихальна недостатність, спровокована закупорюванням гортаноглотки стоматологічними предметами або внаслідок алергічного набряку (стенотонічний та обтураційний).

- **Артроз щелепи**

Артроз щелепного суглоба зубів - це патологічні зміни хрящових тканин людини, які супроводжуються на ранніх стадіях постійними ниючими болями.

- **Артикулятори**

-

Магнітні артикулятори/артикулятор (лат.articulo, articulatum розчленовувати, членороздільна вимовляти) - це пристрій, основне призначення, види та застосування якого полягають

- **Армування зубів**

Армування зуба - це зміцнення дентальної одиниці штифтом або скловолокном, що дозволяє більш рівномірно перерозподілити жувальне навантаження.

- **Аркус Дігма**

Аркус Дігма (Arcus Digma) - це електронний ультразвуковий пристрій, що зчитує дані про вертикальні/горизонтальні рухи щелепних дуг пацієнта.

- **Апарат Френкеля**

Апарат Френкеля - це знімна стоматологічна конструкція, яку ортодонтія передбачає використовувати для усунення зубощелепних аномалій 1-2-3-4 типу у дітей віком від 4 років.

- **Апікальний періодонтит**

Апікальний періодонтит - це запалення, що протікає в сполучних зв'язках зуба навколо верхівки кореня, яке супроводжується болями і набряком, реакцією на зовнішні подразники.

- **Апекслокатор**

Апекслокатор - це сучасний пристрій, який працює, використовуючи безпечний змінний струм двох частот, дозволяючи користуватися різницею амплітудних опорів.

- **Апекс**

Апекс зуба (лат.арех - вершина) - це верхівка кореня зуба, через яку проходять пучки кровоносних, нервових та лімфатичних закінчень, що забезпечують його корисними речовинами.

- **Аномалія розташування зубів**

Аномалія розташування зубів - це неправильне положення дентальних одиниць в одній із площин: вертикальної, горизонтальної або навколо своєї осі, які заважають росту інших.

- **Абатмент**

Абатмент (англ. abutment – опора) – це головка-перехідник, яку використовують стоматологи-ортопеди під час протезування для міцного та стійкого з'єднання коронок з імплантами.

- **Абатмент кутовий**

Абатмент кутовий - це сполучний елемент, що з'єднує під час протезування зубів коронку та зубний імплант, встановлений у щелепній кістці під кутом, щоб забезпечити між ними.

- **Абатмент прямий**

Абатмент прямий - це деталь зубної коронки, яка з одного боку приклеюється до ортопедичної конструкції, точно повторюючи внутрішню частину коронки і з'єднуючи її з верхньою частиною зубного....

- **Абатмент індивідуальний**

Абатмент індивідуальний - це технічний елемент зубного протеза, що фіксується нижнім кінцем в імпланті, вживленому в щелепну кістку, а верхнім - в коронку.

- **Абатмент індивідуальний титановий**

Абатмент індивідуальний титановий - це сполучна головка між зубним імплантом і коронкою, виготовлена лабораторним способом із титану відповідно до індивідуальних параметрів ясенної лунки.

- **Абатмент індивідуальний цирконієвий**

Абатмент індивідуальний цирконієвий – це елемент зубного протезу, який виготовляють у лабораторії з діоксиду цирконію відповідно до особливостей ясенного краю у місці встановлення коронки на імпланті.

- **Абатмент індивідуальний керамічний**

Абатмент індивідуальний керамічний - це окістя ортопедичної конструкції імплантаційної системи, верхня частина якої, виконана з кераміки, входить в коронку, а нижня металева надійно входить.

- **Алергія**

Алергія в стоматології - це підвищена чутливість організму пацієнта на анестетики або компоненти фармакологічних засобів і стоматологічних матеріалів: йод, пластмасу, метали, силікон, відбілюючі порошки.

- **Абсцес зуба**

Зубний абсцес (лат. abscessus - налив, запалення) - це гостре захворювання, що розвивається як біля зубного кореня під ясна, викликане запальним процесом у пульпі хворого зуба.

- **Адаптація у стоматології**

Адаптація в стоматології (лат. adapto - пристосовую) - це період звикання дитини або дорослої до процесу та результату стоматологічного лікування, механізм і фази.

- **Адгезиви**

Адгезиви (від лат. adhesive - клеюча речовина) - це комбінація хімічних речовин 4-5 покоління, що забезпечує в стоматології хороше зчеплення реставраційних та ортопедичних матеріалів із зубною поверхнею.

- **Адгезія**

Адгезія (від лат. adhaesio – прилипання) – це фізико-хімічний процес зчеплення різноманітних матеріалів у медицині та стоматології, що дозволяє використовувати різноманітні види сучасних адгезивних.

- **Аденція**

Аденція зубів - це часткова або повна втрата зубів людини, яка може бути вродженою (первинною) і набутою (вторинною) через вікові зміни, зловживання шкідливими звичками або зовнішніми факторами.

- **Алергологічна проба**

Алергологічні проби - це комплекс спеціальних аналізів у стоматології, які проводяться з метою виявлення у пацієнта до початку відповідного лікування специфічної реакції на застосовувані препарати.

- **Альвеола**

Альвеола зуба після видалення (лат. alveolus – осередок, западинка, пляшечка) – це невелике поглиблення щелепної кістки в місцях, де знаходяться верхні або нижні виїмки зубів, що утворюються після видалення дентальних одиниць.

- **Альвеолопластика**

Альвеоліт лунки зуба (alveolitis, лат.alveolus - виїмка, осередок + -itis - запалення) - фіброзуючий запальний процес, що протікає в місці розташування зубної лунки після видалення зуба.

- **Альвеолярний відросток**

Альвеолярний відросток - це анатомічна частина верхньої і нижньої щелепи, яка складається із зовнішніх і внутрішніх стінок губчастої структури, несучи на собі зубні лунки з розташованими в них корінням зубів.

- **Амальгама**

Амальгама пломба (лат.amalgama - сплав) - це речовина, що включає до свого складу ртуть і деякі види благородних і неблагородних металів, завдяки комбінації яких стоматологія отримала суміші, що відрізняються.

- **Ампутація пульпи**

Ампутація пульпи зуба (лат.amputatio - усічення, pulpis dentis - рихла тканина) - це методика лікування пульпіту видаленням нервово-судинного пучка в коронковій ділянці (вітальна процедура).

- **Аналог імпланту**

Аналог імпланта зуба - це копія стоматологічного імплантату, виконана з високою точністю на основі різних сплавів та деяких полімерів, будучи точною імітацією частини або всього штучного зубного кореня.

- **Анамнез у стоматології**

Анамнез зуба в стоматології (грец. ανάμνησις - спогад) - це сукупність відомостей, даних, інформації, що отримуються в процесі огляду, діагностики

та скарг пацієнта, а також вивчення його медичної карти про умови, форму та ступінь перебігу.

- **Анестезія аплікаційна**

Анестезія аплікаційна - це метод неін'єкційного відключення чутливості тканин порожнини рота пацієнта в стоматології, що включає нанесення знеболювальних анестетиків (препарати, гелі) на область.

- **Атиповий лицьовий біль**

Атипова лицьова біль (прозопалгія) - це яскраво виражене захворювання, локалізоване в області нижньої щелепи, ясна, підборіддя, яке супроводжується непостійними ниючими відчуттями різної інтенсивності.

- **Адгезивний протез**

Адгезивний зубний протез - це мостоподібний ортопедичний блок у вигляді мосту, що має каркас із закріпленими на ньому штучними коронками, які після встановлення подібної конструкції заповнюють втрачені одиниці.

- **Аномалія прикусу**

Аномалія прикусу зубів - це анатомічно неправильне взаємне розташування зубів верхньої та нижньої щелепи, при якій особливий відділ стоматології - ортодонтія, що діагностує спотворення лицевої естетики, роботи зубощелепної системи, функцій пережовування їжі, вимови звуків.

- **Анатомічна форма зуба**

Анатомічна форма зубів - це фізіологічна будова жувальних, передніх, молочних та постійних зубів людини, структура яких відрізняється загальним набором.

Бб

- **Бугор альвеолярний**

Бугор альвеолярний (лат.tubber maxilae - опуклість) - це частина будови верхньої щелепи, на якій розташовані 3-4 зубних канальця-отвори.

- **Базис зубного протезу**

Базис зубного знімного бюгельного протеза - це основа з пластмаси або металу, з розміщеними на ній штучними зубами та пристосуваннями для кріплення в ротовій порожнині, межі якої лікар-стоматолог визначає на зліпку щелеп.

- **Бінокуляри**

Стоматологічні бінокуляри - це звичайне збільшувальне скло, обрамлене в зручну для лікаря оправу. За допомогою цього атрибуту стоматологи здатні побачити те, що може пропустити неозброєне око.

- **Біомеханіка у стоматології**

Біомеханіка в стоматології - це сукупність знань, а також методик про фізико-анатомічні засади правильної роботи зубощелепної системи людини. Завдяки багаторічним дослідженням та практиці, зібраним воєдино.

- **Біомеханіка нижньої щелепи**

Біомеханіка нижньої щелепи - це розділ стоматології, що вивчає закони, принципи, аномалії її вертикальних (вгору-вниз) /сагітальних (вперед-назад) /трансверзальних (вправо-вліво) рухів в результаті.

- **Біосумісність у стоматології**

Біосумісність у стоматології (англ. biocompatibility) - це здатність використовуваного під час лікування матеріалу (хірургічні шовні нитки, стоматологічні метали, різноманітні кісткові та пломбувального типу зразки).

- **Біфуркація зуба**

Біфуркація зуба - це те місце, де він поділяється на зубне коріння.

- **Блокада нижньої щелепи**

Блокада нижньої щелепи – це стоматологічна зубна методика знеболювання її конкретного сегмента за допомогою інфільтраційної анестезії в ділянку розташування альвеолярного нерва, після чого лікар-стоматолог.

- **Бандажне кільце на зуб**

Бандажне кільце на зуб (фр.bandage - сталеве колечко) - це стоматологічний допоміжний елемент у формі плоского металевго обідка, що обертається навколо зуба і фіксується за допомогою спеціального цементу.

- **Бор стоматологічний**

Бор стоматологічний - це ріжучий інструмент, що застосовується в терапевтичній, хірургічній та ортопедичній стоматології для препарування твердих зубних тканин, що є металевим стрижнем з насічкою.

- **Брекети**

Брекети - це незнімні ортодонтичні пристосування, що застосовуються в стоматології для корекції положення зубів пацієнта (нерівностей, викривлень положення), а також виправлення прикусу, які фіксують.

- **Брекет-система**

Брекет-система – це незнімний стоматологічний механізм, призначений для виправлення прикусу у дорослих та дітей, що складається з 10 – брекетів, 4 – замочків, 1-ї дуги та 10 – лігатур.

- **Бруксизм**

Бруксизм зубів (грец. βρυῖμός - зубний скрегіт) - це неусвідомлене змикання щелеп (звичайно під час сну, іноді наяву), що супроводжується скреготом.

- **Бюгельний зубний протез**

Бюгельний зубний протез (нем.bugel - дуга) - це умовно-знімна конструкція, що складається з каркасу та базису з розміщеними на ньому штучними зубами.

- **Бюгельний протез на кламмерах**

Бюгельний протез на кламмерах - це знімна ортопедична конструкція, що складається з бюгеля (металевої дуги або з полімеру), базису з розміщеними.

- **Бугор альвеолярний**

Бугор альвеолярний (лат.tubber maxilae - опуклість) - це частина будови верхньої щелепи, на якій розташовані 3-4 зубних канальця-отвори з нервовими.

Дд

- **Девітальна ампутація**

Девітальна ампутація - це методика хірургічного висічення коронкової та кореневої частини пульпи, яка, на відміну від вітальної процедури, передбачає повне видалення судинно-нервового пучка після попереднього умертвіння.

- **Дуга у брекетах**

Дуга в брекетах - це активна складова частина ортодонтичної конструкції (брекет-системи), що фіксується в замочках брекетів.

Зз

- **Знімний апарат**

Це стоматологічна конструкція, що використовується в ортодонтії щодо дітей і дорослих для вирівнювання як зубів, що окремо стоять, так і цілих зубних рядів.

ГГ

- **Губний бампер**

Губний бампер ортодонтія - це ортодонтичний функціональний виріб, що складається з металевої дуги, пелот, трубок, кілець і петлів, які в конструктивній сукупності забезпечують.

- **Деснева борозна**

Деснева борозна (лат.gingival sulcus) - це невидиме вузьке поглиблення між поверхнею емалі та безпосередньо яснами, глибина якого в нормі становить до 3 мм.

Зз

- **Зубна бляшка**

Зубна бляшка - це скупчення бактерій і продуктів їх життєдіяльності, що є щільно зафіксоване на зубній поверхні утворення округлої форми, яке здатне продукувати.

Іі

- **Іррадіюючий зубний біль**

Іррадіюючий зубний біль (лат. irradiare сяяти, випромінювати промені) - це хворобливі відчуття, які поширюються з вогнища патології на сусідні зуби, вухо.

Кк

- **Керамічна коронка**

Безметалова кераміка - це медичний керамічний матеріал або з діоксиду цирконію, технологія виготовлення якими в стоматології різноманітних стоматологічних конструкцій на зуби характеризується відсутністю металу.

- **Карієс циркулярний**

Карієс циркулярний - це патологічний процес, що розвивається на емалі в області пришийкової молочних і корінних зубів по колу у дітей і дорослих.

Мм

- **Місцева анестезія**

Місцева анестезія - це спосіб знеболювання в стоматології, при якому блокуються болючі відчуття у дітей і дорослих у строго визначеній зоні операційного втручання за допомогою сучасних препаратів-анестетиків.

Пп

- **Провідникова анестезія зуба**

Провідникова анестезія зуба – це різновид місцевого знеболювання у стоматології за допомогою ін'єкційного введення лікарського препарату в периферичну ділянку нерва, що забезпечує провідність нервових потоків у конкретному лицьовому відділі пацієнта.

Сс

- **Склоіономірний цемент**

Склоіономерний цемент - це різновид адгезивного матеріалу, що використовується в стоматології для зчеплення різнорідних поверхонь під час пломбування.

Фф

- **Функціональні апарати**

Функціональні апарати в стоматології - це ортодонтичні пристрої, що надають спрямований вплив на деякі зуби в період активного формування щелепних тканин для зміни форми та положення щелеп та їхньої діагностики.

- **ФДТ**

ФДТ (фотодинамічна терапія) - це інноваційний метод щадного безконтактного лікування в стоматології будь-яких бактеріальних, вірусних та грибкових захворювань слизової оболонки рота.

Чч

- **Часткова брекет-система**

Часткова брекет-система - це ортодонтична конструкція, фіксація якої проводиться на одну щелепу або тільки на частину зубного ряду, коли потрібна корекція.

- **Часткова брекет-система**

Часткова брекет-система - це ортодонтична конструкція, фіксація якої проводиться на одну щелепу або тільки на частину зубного ряду, коли потрібна корекція.

Цц

- **Цирконієва вкладка**

Цирконієва вкладка в зуб – це штучний ортопедичний мікропротез з діоксиду цирконію, який встановлюють на сильно зруйнований карієсом зуб...

- **Цирконієва коронка**

Коронка цирконієва - це міцний ортопедичний виріб, виконаний повністю з діоксиду цирконію, який призначений для установки в ротовій порожнині для відновлення втрачених зубів.

- **Цемент зуба**

Цемент зуба (лат.cementum) - це специфічна мінералізована тканина, що не містить судин, яка покриває корінь та шийку зуба.

- **Цистектомія зубів**

Цистектомія зубів - це хірургічна зубозберігаюча операція у стоматології з видалення патологічного новоутворення (кісти) на поверхні зубного кореня біля верхівки зуба.

- **Цифровий відбиток зубів**

Цифровий відбиток зубів – це оптична копія зубних одиниць людини, отримана за допомогою інтраоральної камери або лазерного сканера.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Академічне письмо: навч. посібник. Уклад. Ревуцька С.К., Зінченко В.М. Кривий Ріг, 2019. 130 с.
2. Бабенко Т. Теоретична модель навчання академічного іншомовного письма. Молодь і ринок. 2018. № 3. С. 112-116.
3. Батіна І.А. Теорія та практика перекладу. К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2011. 84 с.
4. Бацевич Ф. Основи комунікативної девіатології. Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2000. 236 с.
5. Бик І.С. Теорія та практика перекладу. Львів, 2008. 267 с. URL : <http://www.lnu.edu.ua/faculty/intrel/tpp/index.htm>.
6. Бондаренко Т. Інтерфедеми і росіянізми як наслідок міжмовних контактів на лексичному рівні. URL: <http://joumlib.univ.kiev.ua/index.php?act=1027>.
7. Бондаренко Т. Орфографічна помилка: спроба лінгвістичного переосмислення. URL: <http://joumlib.univ.kiev.ua/index.php?act=1015>
8. Бондаренко Т. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журн. матеріалів : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.08. Черкаси, 2003. 283 с.
9. Грані сучасного перекладознавства : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2011. 419 с.
10. Губарець В. Редактор і переклад. Основи видавничої роботи з відтвореними текстами : Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2012. 176 с.
11. Губарець В. Редактор і переклад. Основи видавничої роботи з відтвореними текстами : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2012. 176 с.
12. Гудманян А. Г., Сітко А. В., Єнчева Г. Г. Вступ до галузевого перекладу : практикум для студентів спеціальності «Переклад». Київ: Аграр Медиа Групп, 2014. 257 с.

13. Дроздов В. 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження. URL https://library.kname.edu.ua/images/images/Akademichne_Pysmo.pdf
14. Духаніна Н.М. Академічне письмо: проблеми, процеси, підходи. Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання. 2018. С. 328-336.
15. Зарицький М.С. Переклад: створення та редагування. К. : Парлам. вид-во, 2004. 120 с.
16. Іваніна Т.В. Теорія та практика перекладу : [навчальний посібник для студентів четвертого курсу всіх форм навчання спеціальності «Мова та література»]. Запоріжжя, 2010. 32 с.
17. Іванченко Р. Г. Літературне редагування. К.: Вища школа, 1983. 247 с.
18. Івасюк О., Огуй О. Творець сучасного українського перекладознавства (світлій пам'яті професора В.В. Коптілова присвячено). Всесвіт. 17.08.2015. URL: http://www.vsesvit-journal.com/mobile/index.php?option=com_content&task=view&id=766&Itemid=41#up. 204 ISSN 2409-1154 Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2015 № 16
19. Капелюшний А.І. Стилїстика й редагування: Практичний словник-довідник журналіста. Львів: ПАІС, 2002. 576 с.
20. Капелюшний А.І. Стилїстика. Редагування журналістських текстів. Львів: ПАІС, 2003. 544 с.
21. Карабан В.І. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську) : навчальний по. сїбник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 208 с.
22. Козак Т.Б. Особливості художнього перекладу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». Вип. 51. 2015. С. 221–223.
23. Колоїз Ж. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
24. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К.: Юніверс, 2003. 280 с.

25. Коптілов В. Першотвір і переклад. Київ: Дніпро, 1972. 215 с.
26. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навч. посібник для студентів. Київ: Юніверс, 2003. 280 с.
27. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.
28. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту: навч. посібник для студентів старших курсів факультетів англ. мови. Вінниця: Нова Книга, 2004. 272 с.
29. Кухаренко В. А. Практикум з стилістики англійської мови: підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 160 с.
30. Литвин І. М. Перекладознавство: наук. посібник. Черкаси: Вид-цтво Ю. А. Чабаненко, 2013. 288 с.
31. Мартинюк О. М. Академічне письмо (конспект лекцій): навчально-методичне видання. Луцьк : Вежа, 2021. 48 с.
32. Матюха Г.В., Карпінська М.О. Функціональні стилі сучасної мови та особливості інтерпретації англomовного газетного стилю. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Вип. 24 (2).2016. С. 126–128.
33. Міронова Д.В. Принципи редагування художнього перекладу. Редагування. 2008. № 3–4 (21–22). URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Titd_2008_3-4_28.pdf.
34. Назаровець С., Борисова Т. Відкритий доступ до наукових цитувань : практичний посібник [препринт]. Київ : ДНТБ України, 2019. 33 с.
35. Некряч Т.Є., Чала Ю. П. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Вінниця : Нова книга, 2008. 200 с.
36. Основи теорії редагування перекладів: [конспект лекцій] / укладач : О.В. Ребрій. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 88 с. URL : <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6049/2/redaguvannia.pdf>.

37. Партико З.В. Загальне редагування: нормативні основи. Львів: Афіша, 2006. 416 с.
38. Партико З.В. Основи редагування: у 2 кн.. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. Кн. 1: підручник. 332 с.
39. Радчук В. Глобалізація і переклад. *Всесвіт*. 2002. № 5-6. С. 127–135.
40. Радчук В. Протей чи Янус? (про різновиди перекладу). *Донецький Вісник наукового товариства ім. Т. Шевченка*. Т. 7. Донецьк : Східний видавничий дім, 2005. С. 23–33.
41. Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
42. Ревуцька С. К. Курс лекцій з дисципліни «Академічне письмо», ДНУЕТ ім. М. Туган-Барановського. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2018. 81 с.
43. Романенко О.В. Моделювання матриць образних еквівалентів та оцінка якості перекладу. *Грані сучасного перекладознавства*. Запоріжжя : КПУ, 2011. С. 368–392.
44. Савченко В.В. Художній переклад як загальномистецьке явище. URL: <http://philosof.onu.edu.ua/elb/articles/savchenko/translation.htm>.
45. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Черкаси, 2017. 890 с.
46. Семеног О.М. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. 220 с.
47. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця: [практичний посібник]. 2-ге вид., стереотипне. К.: Наша культура і наука, 2006. 560 с.
48. Тимошик М.С. Видавнича справа та редагування: [навчальний посібник]. К.: Наша культура і наука – Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. 224 с.
49. Тимошик М.С. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання: [практичний посібник]. К.: Наша культура і наука, 2012. 376 с.
50. Чередниченко О.І. Про мову і переклад. Київ: Либідь, 2007. 248 с.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. A list of terms and definitions which are of relevance to academic writing.
<http://www.sussex.ac.uk/languages/files/awg/glossary.html>
2. Glossary of Scientific Research Terms
https://www.goodfellow.com/global/resources/glossary-scientific-terms?srsId=AfmBOorpyOtkI_RhvMdLLTX3vLRLODEbdevwOQ38SrB5640GUFA9wOdK
3. English for Science: Тлумачний словник природознавчих, психологічних та медичних термінів / уклад. : І. Плавущька, Л. Шевченко, Г. Гуменюк, Г. Тулайдан, Н. Пасічник, Н. Закордонець, О. Мазур, І. Власюк, Л. Гук, Г. Шайнер, О. Шевчук, Ю. Мартиць, О. Мартиць 2025. Тернопіль : ТНТУ Івана Пулюя”, 2025. 204 с.
4. NIA Glossary of Clinical Research Terms URL :
<https://www.nia.nih.gov/research/dgcg/nia-glossary-clinical-research-terms>
5. Глосарій термінів.
http://umo.edu.ua/images/content/yakist_osvity/%D0%93%D0%9B%D0%9E%D0%A1%D0%90%D0%A0%D0%86%D0%99%20%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%86%D0%92.pdf
6. Основи редагування перекладів : методичні рекомендації для студентів факультету іноземних мов освітньої програми «Англійсько-український переклад» / Уклад. Плавущька І.Р., Пасічник Н. І., Гоца Н. І., Косенко А. В., Беженар І. В., Шайнер Г. І., Миськів І. С., Оніщук І.В., Мартин Г. М. Тернопіль : ТНТУ Івана Пулюя”, 2024. 133 с.
7. Словник наукових термінів, які застосовують у науковому дослідженні.
http://lyceum241.edukit.kiev.ua/ntl_noosfera/noosfera_slovník/
8. Стоматологічний словник. URL: <https://lipinskii.com.ua/dictionary/>

English and Ukrainian for Academic Writing: Тлумачний словник термінів для академічного письма та наукових досліджень. Методичні рекомендації для самостійної роботи. / уклад. : І.Р. Плавущька, Л.І Павленко, Н.І. Пасічник, А. В. Косенко, І.В. Беженар, Г. І. Шайнер, О.В. Барабаш, Т. Л. Дідковська, Ю. М. Мартиць, О.Ю. Мартиць, Л.А. Джиджора. Тернопіль : ТНТУ Івана Пулюя, 2026. 216 с.

Укладачі:

Плавущька Ірина Ростиславівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Павленко Лариса Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови факультету гуманітарних наук Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Пасічник Наталія Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики перекладу, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Косенко Анна Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри лінгвістики та перекладу, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Беженар Ірина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри лінгвістики та перекладу, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Дідковська Тетяна Леонідівна - асистент кафедри іноземних мов природничих факультетів Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Шайнер Ганна Ігорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов технічного спрямування, ІГСН, Національний Університет «Львівська Політехніка».

Барабаш Олена Володимирівна - доцент кафедри іноземних мов гуманітарно-соціального спрямування, Національний університет «Львівська політехка».

Мартиць Юрій Миколайович – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячої стоматології, Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України.

Мартиць Остап Юрійович - стоматологічний факультет, Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України.

Джиджора Ліліана Анатоліївна – старший викладач кафедри української та іноземних мов, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя.